LAISVE
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis

Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje 12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

NO. 41 ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, SPALIO (OCTOBER) 10, 1975 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 64-IEJI

KRISLAI

Baisi nedarbo kaina
Kai visa Lietuva uždainavo
Religinio fanatizmo aukos
Vis tiek pagarsino
O kas juos čia pagimdo?
Padėka iš anksto

A. BIMBA

Kam nors parūpo patyrinėti bedarbių likimą, ryšium su ju sveikata. Atradimai siaubingi. Surasta, kad darbininkas, ypač skaitlingos šeimos galva, netekęs darbo ir per metus ar daugiau jo ieškodamas ir nesurasdamas, savo gyvenimą sutrumpina mažiausia penkeriais metais!

Susirūpinimas, beviltiškumas, kartais net desperacija skaudžiai atsiliepia į bedarbio širdį ir kitus opiuosius organus. O šiandien šioje šalyje mes turime iki 10 milijonų bedarbių. Kokią baisią kainą jie moka už jiems primestą nedarbą!

□

Dar ir šiandien, jau po virš dviejų mėnesių, Lietuvoje įvykusios dainų ir šokių šventės atgarsiai nėra Amerikos lietuviuose nutilę. Tie, kurie buvo laimingi tuo laiku viešėti Lietuvoje, negali pamiršti to įgyto nepaprasto grožio vaizdo.

Bet įsidėmėtina, kad reakcinių nacionalistų (klerikalų, menševikų, bei smetoninninkų) spaudoje tas gryniausiai lietuviškas renginys nebuvo nė vienu žmonišku žodeliu pagirtas bei pasveikintas.

□

Sunku net ir tikėti, kad šiais mokslo ir apšvietos laikais, kad šiame šimtmetyje, kai žmogus jau užkariavo ir Mėnulį, dar pasitaiko šiurpulingų religinio fanatizmo reiškinių. Tai matome net dviejose šalyse — Šiaurinėje Airijoje ir arabiškajame Lebanone. Vieni fanatikai skerdžia kitus, vis vardan savo įsivaizduoto dievo. Airijoje skerdžia vieni kitus katalikai ir protestantai, o Lebanone — krikščionys ir mozlomiečiai. Ir toms skerdynėms dar nesimato galo.

□

Kanadiečių "T. Ž." koks ten J. J. poroje ilgų skilčių piškina apie Toronto mieste veikiančią paroda, kurioje dalyvaujančios ir kai kurios kitos šalys. Jų tarpe, žinoma, ir Tarybų Sąjunga turi skyrių.

Ir apie kitų ivairių kraštų skyrius žmogelis nė žodelio. Visas straipsnis pašvęstas "garbinimui" Tarybų Sąjungos eksponatų. Nors, matyt, ponas J. J. norėjo tarybinį skyrių sumenkinti, bet išėjo, kad tai yra turtingiausias ir įdomiausias skyrius. Už tokį smarkų pagarsinimą, tarybiniai žmonės turėtų jam padėkoti.

□

Socialistinės Čekoslovakijos spaudoje pasiskaitęs nusiskundimą, kad nusikaltimai, ypač jaunuose žmonėse, yra padidėje, kunigų organe bevardis J. V. surinka: "Vergija gimdo nusikaltimus". Jis gi turi galvoje socialistinę santvarką.

Sutikime, kad taip. Tai kas gimdo nusikaltimus pas mus Amerikoje, čionai Jungtinėse Valstijose, ypač jaunuose žmonėse? Nusikaltimai ir kriminalizmas yra taip visur suklestėje, kad jau nebesaugu vakarais ir naktimis išeiti iš namu į gatvę. Si šalis su tais savo nusikaltimais bene bus pralenkusi visus kitus šios planetos kraštus. Kodėl J. V. nevadina kapitalistinės santvarkos vergija?

Nusikaltimai yra pasaulinė liga. Jų daug daugiau, keleriopai daugiau kapitalistinėse šalyse, negu socialistinėse arba komunistinėse.

□

Mūsų draugės ir draugai hartfordiečiai ruošia "Laisvės" naudai parengimą. Jis įvyks spalio 26 dieną. Tai bus, kaip garsina, geri pietūs su gražia menine programa. Kitų Connecticut valstijos kolonijų mielieji laisviečiai kviečiami prisidėti prie šio renginio padarymo skaitlingu dalyviais.

O hartfordiečiams iš anksto didelis ačiū už rūpinimąsi parama "Laisvei".

Portugalijos ir Tarybų Sąjungos susitarimas

Maskva. — Praeitą savaitę čionai su oficialiu vizitu lankėsi Portugalijos prezidentas Francisco da Costa Gomes. Įvyko labai svarbūs pasitarimai abiems kraštams naudingais klausimais. Pasitarimuose Tarybų Sąjungai atstovavo prezidentas Nikolai Podgorny ir Komunistų Partijos sekretorius Leonid Brežnev.

Išleistame komunikate sakoma, kad pasitarime buvo pasiekta susitarimo dėl tarpe abiejų šalių išvystymo kuoplačiausių naujų santykių. Susitarta dėl bendradarbiavimo ne tik prekybos dirvoje, bet taip pat politinėje ir ekonominėje dirvose.

Taip pat susitarta, kad Tarybų Sąjungos prezidentas Podgorny oficialiu vizitu aplankys Portugaliją.

Jį išvadino skerdiku

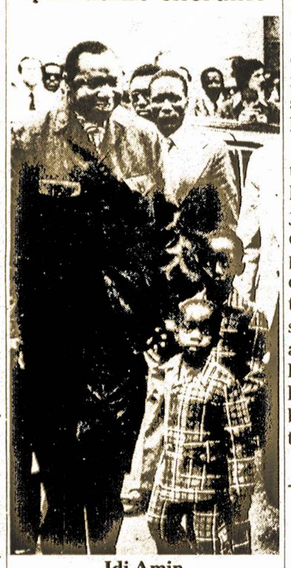

Idi Amin

New Yorkas. — Afrikos nedidelės valstybės Uganda prezidentas Idi Amin su dviemis savo sūneliais Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos sesijoje pasakė kalbą. Jungtinių Valstijų delegacijos pirmininkas Daniel Moynihan, kalbėdamas Amerikos Darbo Federacijos suvažiavime, jį išvadino "rasistiniu žmogžudžiu". Tai laikoma nepriimtinu diplomatijoje dalykų delegacijos galvai kitos valstybės prezidentą vadinti žmogžudžiu.

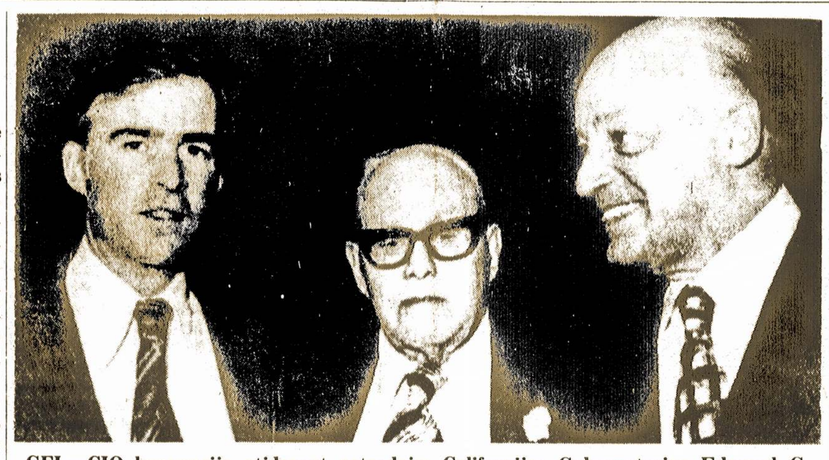

GFL—CIO konvenciją atidarant estradoje: Californijos Gubernatorius Edmund G. Brown [kairėje], George Meany iš San Francisco majoras Joseph Alioto.

Mūsų darbo unijų judėjimas be programos kovoje prieš krizę

San Francisco, Cal. — Praeitą savaitgalį čionai buvo laikoma Amerikos Darbo Federacijos — Industrinių Organizacijų Kongreso (AFL-CIO) eilinė dvimetinė konvencija. Joje dalyvavo 876 delegatai, atstovaudami įvairių unijų 14 milijonų šios šalies organizuotų darbininkų.

Ivadinėje kalboje prezidentas George Meany aštriai kritikavo prezidento Fordo ir jo vadovaujamos vyriausybės ekonominę politiką ir, priėjęs prie tarptautinių santykių, dar aštriau pasmerkė detentės (tautų ir valstybių taikaus sugyvenimo) politiką, ypač aštriai puldamas Helsinkio konferenciją ir šaukdamas konvencijos delegatus visais būdais kovoti prieš detentę ir tos konferencijos nutarimus.

Vienoje savo kalbos dalyje Meany pakeltu balsu šaukė: "Mums reikia naujos filosofijos, mums reikia naujos politikos, mums reikia naujų direktyvų mūsų Amerikai". Tačiau jis pats nepateikė jokios naujos filosofijos, jokių naujų direktyvų.

Kitoje vietoje, jau beveik desperatišku balsu, Meany šaukė: "Kodėl gi taip ir turi būti? Argi komunistai yra teisingi apie mūsų santvarką? Argi mums jau ir lemta iš naujo vėl ir vėl pergyventi didelio pralobimo ir didžiausio susmukimo laikotarpius?"

Reikia žinoti, kad konvencijos delegatai, gal tik su keliomis išimtimis, yra įvairių unijų viršininkai ir viršininkėliai. Jie pilniausiai užgyrė George Meany politiką ir nusistatymą.

Konfencija priėmė keletą desėtkų rezoliucijų, be jokių diskusijų, be jokio pasipriešinimo. Tylėjo net ir tie delegatai, kurie atstovavo eiliniams unijistams ir su jomis nesutiko, bet, matyt, buvo taip daugumos paveikti, kad nedrįso viešai pasipriešinti. Siuos žodžius rašant tų rezoliucijų tekstai dar nebuvo paskelbti, tai neturėjome progos su jomis susipažinti. Žinoma, veikiausia jų tarpe yra ir gerų, naudingų rezoliucijų. Konvencijos svarbus nutarimas tęsti kovą už 35 valandų darbo savaitę.

Beje, konvencijoje buvo prisiminta ir apie 1976 metų prezidentinius rinkimus, bet jokios programos nebuvo pasiūlyta.

Žodžiu, mūsų didysis darbo unijų judėjimas paliekamas bejėgiu.

Vėliausios Žinios

United Nations, N. Y. — Vienas po kito Afrikos ir Azijos kraštų delegatai Generalinės Asamblėjos susirinkime ėmė balsą ir pasmerkė Amerikos delegacijos pirmininką Daniel Moynihan už pavadinimą Ugandos respublikos prezidento Amino "rasistiniu žmogžudžiu". Kaip žinia, prieš kelias dienas Mr. Moynihan taip Mr. Amino pavadino AFL—CIO konvencijoje.

•

Saigonas. — Pietų Vietnamo revoliucinė vyriausybė tuoj iškėstomis rankomis sutikti ir priimti sugrįžtančius vietnamiečius, nes, sakoma, jinai prisibijo, kad jų tarpe gali būti nemažai Jungtinių Valstijų CIA šnipų.

•

Formosa, Argentina. — Cionai partizanai norėjo jėga išlaisvinti kalėjime laikomus kelis žmones. Kovoje su policija žuvo 30 žmonių, bet pastangos kalinius išlaisvinti nepavyko.

•

Washingtonas. — Tarp šios šalies ir Indijos prasidėjo pasitarimai dėl įsteigimo naujų santykių tarpe abiejų šalių. Tuose pasitarimuose dalyvauja čia atvykęs Indijos užsienio reikalų ministras Y. B. Chavan. Jis jau matėsi ir su prezidentu Fordu.

•

Washingtonas. — Kongresas milžiniška balsų dauguma atmetė prezidento vetavimą biliaus, kuriame skiriama $2,700,000,000 suteikimui biednuomenės moksleiviams šiltų pietų.

•

New Yorkas. — Taip vadina specialė finansinė taryba atmetė miesto valdžios ir mokytojų unijos sutartį, kurios buvo pasiekta per penkių dienų mokytojų streiką. Kas toliau bus, nežinia.

•

Washingtonas. — Senato Užsienio Reikalais Komitetas dauguma balsų užgyrė Sinajaus sutartį, kurioje reikalauja 200 amerikiečių "technikų", Sekretorius Kissingeris labai patenkintas.

Sekr. Henry Kissinger

NUTRAUKĖ RYŠIUS SU ISPANIJA

Berlinas. — Rytų Vokietijos vyriausybė nutraukė diplomatinius ryšius su fašistine Ispanija. Prie to privedė Ispanijoje siautėjantis teroras prieš Basko žmones, kurie kovoja už nepriklausomybę.

Tai kaipgi su tais nedarbo lygio procentais?

Washingtonas. — Iš valdžios pusės tebėra tęsiamas lošimas bedarbių sąskaita. Darbo Departamentas džiugiai praneša, kad mūsų šalyje per rugsėjį nedarbo lygis nukritęs nuo 8.4 procento iki 8.3 Tai reiškia, kad nedarbas per šį mėnesį sumažėjo vienu vieno procento dešimtaliu. Tai, girdi, parodo pramonės "sustiprėjimą".

Darbo Departamentas nepasako, kad mokykloms atsidarius, daug jaunų bedarbių nutarė grįžti į mokyklų suolus ir nebesiskaito bedarbiais. Antra, tūkstančiai nusivylusių bedarbių liovėsi ieškoję darbo ir todėl nebesiskaito bedarbiais. Net George Meany savo kalboje Amerikos Darbo-Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso (AFL—CIO) suvažiavime pripažino, kad tokių nusivylusių ir nustojusių darbo ieškoti bedarbių yra apie du milijonus.

Rasinės riaušės mokykloje

Danbury, Conn. — Spalio 1 dieną čionai vidurinėje mokykloje (High School) įvyko žiaurios rasinės riaušės. Jose 12 žmonių sužeista ir kita dvylika suareštuota. Mokyklą lanko 2,200 jaunuolių. Rasinė įtampa labai didelė. Bet nei mokyklos viršininkai, nei moksleiviai nesupranta, kaip šios riaušės prasidėjo.

PREZIDENTO KALBA IR PASIŪLYMAI "IŠVESTI" MUS IR ŠALĮ IŠ KRIZĖS

Praeitą pirmadienį prezidentas Fordas vėl prabilo per televiziją ir radiją. Šį kartą kalba buvo trumpa. Tai vyriausia buvo jo kreipimasis į Amerikos žmones, kad jie verstų savo reprezentantus ir senatorius su juo kooperuoti, užgiriant jo programą. Kaip žinia, iki šiol Kongreso dauguma, susidedanti iš demokratų, ne visada pritarė jo pageidavimams.

Pirmiausia prezidentas pasidžiaugė, kad mūsų ekonomijoje jau matosi šioks toks atkutimas. Bet to neužtenka. Na, ir jis dėsto savo pasiūlymą, kaip ta atkutimą paspartinti. Jis siūlo, kad ateinantiems metams federaliniai mokesčiai būtų sumažinti net 28 bilijonais dolerių. To sumažinimo trys ketvirtadaliai eis individualiams mokesčių mokėtojams, o vienas ketvirtadalis — bizniams ir korporacijoms.

Bet taksu toks didelis numušimas turi ranka rankon eiti su sumažinimu federalinių išlaidų, panaikinant, uždarant arba likviduojant įvairias programas, kurios, girdi, nereikalingos ir nenaudingos. Tiktai viena programa neturi ir negali būti liečiama, kaip nors siaurinama, tai, būtent, gynybos programa, tai yra — militarinė programa, kuri, kaip žinia, federaliniame budžete suėda visą šimtą bilijonų dolerių. Vadinasi, prezidentas turi mintyje mažinimą, panaikinimą įvairių socialinių programų.

Kitas dalykas. Reikia žinoti, kad prezidentas siūlo sumažinti ne dabartines federalinės valdžios išlaidas, ne dabartinį biudžetą, bet 1977 metų biudžetą, kuris, girdi, pasieks 420 bilijonų dolerių, o jis siūlo, kad tas busimasis budžetas būtų sumažintas iki 395 bilijonų doleriu.

Taigi, prezidentas karštai ragino mus piliečius versti mūsų kongresmanus, kad jie padėtų jam šią programą igyvendinti. Jis sako, kad tai yra vienintelis teisingas ir praktiškas kelias susidorojimui su infliacija, su kainų kilimu, su nedarbo augimu, žodžiu, su dabartine krize.

Prez. Fordo beširdiškas biednuomenės vaikų nepaisymas

Washingtonas. — Tai jau 39-tas prezidento Fordo veto prieš Kongreso priimtus bilius. Šį kartą jis tą savo galią panaudojo prieš Kongreso bilių, kuriame skiriama $2,700,000,000 suteikimui biednuomenės moksleiviams šiltų pietų. Tai neapsakoma skriauda šimtams tūkstančių moksleivių, kurių tėvai dėl biednatvės nepajėgia juos žmoniškai pamaitinti nors vieną kartą į dieną. Šilti, žmoniški pietūs jų sveikatai yra didelė, tiesiog neįkainuojama pagalba.

Atmesdamas Kongreso nutarimą, prezidentas ji kaltina didinimu infliacijos. Iš viso, matyt, jis priešingas tokiai šiltų pietų biednuomenės vaikams programai. Savo pranešime Kongresui apie jo biliaus vetavimą, prezidentas sako, kad tais šiltais valgiais pasinaudoja ir toki moksleiviai, kurių tėvai yra pasiturintys ir nereikalingi paramos. Girdi: "Jeigu šio biliaus parūpintu maistu pasinaudotu tiktai tie vaikai, kuriems iš tikrųjų tokia pagalba yra reikalinga, aš jį nuoširdžiausiai užgirčiau ir pasirašyčiau".

Tai tik pasiteisinimas ir bandymas paslėpti savo nepaisymą biednuomenės vaikų. Reikia tikėtis, kad Kongrese susidarys du trečdaliai balsų prezidento veto atmetimui ir kad šis labai geras bilius bus padarytas federalinei valdžiai verstinu įstatymu, privers ją biliuje numatytą sumą skirti suteikimui šitams tūkstančių bieduomenės moksleivių šiltų pietų.

Japonijos imperatorius Hirohito ir JAV prez. Fordas.

Washingtonas. — Japonijos imperatorius, kuris atsakingas už Japonijos įsivėlimą Hitlerio pusėje į pasaulinį karą ir už tūkstančius Amerikos jaunų gyvybių, kurios krito kariaudamos prieš Japoniją, buvo mūsų vyriausybės ir jos žmonių labai šiltai sutiktas ir laikomas nepaprastu ir gerbiamu svečiu. Ir šioje nuotraukoje mūsų prezidentas vaizduojamas linksmiausioje nuotaikoje. Iš savo pusės imperatorius Hirohito labai patenkintas dabartiniais draugiškais santykiais tarpe Amerikos ir Japonijos. Hitlerio ir Mussolinio talkininkas mūsų valstybės galvos bičiulis!

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published Fridays, except in case of Hollidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Portugalijos komunistų partijos pozicija

Daugeliui Amerikos žmonių šiandieninis Portugalijos Komunistų Partijos nusistatymas tebėra neaiškus. Pav., daugeliui neaišku, kodėl partija nesipriešina dabartinei socialistų ir demokratų koalicinei vyriausybei, dar gi į vyriausybę įeina su vienu Viešiesiems Darbams ministru. Komercinėje spaudoje pranešama, kad "kairiečiai" ruošia dideles demonstracijas prieš vyriausybę, bet nesakoma, ar komunistai priklauso prie tų menamų kairiųjų, ar ne.

Stai kodėl mums taip įdomus dienraštyje "Daily World" paskelbtas korespondentės Margrit Pittman interviu (pasikalbėjimas) su Antonio Dias Lourenco, laikraščio "Avante" ("Pirmyn") vyriausiu redaktoriumi ir Komunistų Partijos Politinio Biuro nariu. Susitikimas su juo įvykęs Vakarų Vokietijos mieste Duesseldorf. Redaktoriaus suteikta informacija išryškina keletą klausimų apie komunistų nusistatymą. Į korespondentės klausimą, kaip Komunistų Partija žiūri į naująją vyriausybę, jau šeštą laikiną vyriausybę, ir jos programą, Lourenco atsakė:

"Sudarymas šeštosios laikinosios valdžios yra ilgų ir sunkių derybų vyriausių jėgų, dalyvaujančių Portugalijos politiniame gyvenime, jų tarpe ir Portugalijos Komunistų Partijos, rezultatas. Mūsų supratimu, naujoji valdžia yra kompromisas, dabartinėje politinėje situacijoje, vienintelė protinga išeitis iš krizės.

Mes, Portugalijos komunistai, pilnai suprantame, kad naujoje valdžioje iškils sunkumų ir nenuosaikumų, bet kadangi mes nenorėjome prisidėti prie krizės tęsimo ir pagilinimo, ir kadangi alternatyvas būtų buvus dešiniojo sparno valdžia, kuri būtų greitai privedus prie fašistinės diktatūros, komunistai pasiūlėme šį kompromisą, kuris tapo priimtas.

Tai reiškia, kad Portugalijos Komunistų Partija ves kovą šios valdžios viduje ir už jos sienų prieš antidemokratinius ėjimus ir prieš kiekvieną konservatyviškų kontrarevoliucinių jėgų bandymą pakeisti revoliucinį procesą.

Tuo būdu Komunistų Partija sutiko tiktai leisti partijos nariams dalyvauti šeštojoje laikinoje valdžioje po to, kai kitos partijos sutiko laikytis minimum programos.

Toji programa, kurią pasiūlė Komunistų Partija, apima šiuos punktus:

1. Nugalėti fašistinę kontrarevoliuciją.
2. Apginti demokratines laisves.
3. Sustiprinti ir praplėsti nacionalizacijos politiką.
4. Toliau tęsti žemės reformas.

Mes neabejojame, kad dauguma naujojoje valdžioje ministrų bandys šiuos pažangius programoje punktus sabotažuoti ir vengti kompromisų, kuriuos jie pasirašė. Vienas sunkiausių komunistų darbų valdžioje bus kovoti prieš sulaužymą šios minimum programos".

Toliau pasikalbėjime Laurenco papasakoja būdus, kaip Komunistų Partija stengsis pasiekti darbininkų bei valstiečių mases kovai prieš fašistines šalyje jėgas. Kaip jai tose pastangose užkirsti kelią fašistinei kontrarevoliucijai seksis, parodys ateitis. Tik vienas dalykas aiškus: komunistų kova bus ilga ir sunki.

Ar jungtinės tautos sutiks svarstyti?

Prieš kiek laiko Kubos sostinėje Havanoje įvyko tarptautinė konferencija už Puerto Rico nepriklausomybę. Joje dalyvavo keletas veikėjų ir iš Jungtinių Valstijų. Konferencija priėmė deklaraciją, kurioje išreiškiamas gilus solidarumas su portorikiečiais, kurie kovoja už savo šalies nepriklausomybę, tai yra, už nusikratymą Jungtinių Valstijų kolonijinio jungo. Ir konferencija nutarė šią deklaraciją įteikti Jungtinėms Tautoms apsvarstyti dabartinėje Generalinės Asamblėjos sesijoje.

Deklaracija tapo Jungtinėms Tautoms įteikta. Nereikia nė kalbėti, kad mūsų šalies atstovai šios deklaracijos svarstymui griežtai priešinsis. Bet kaip į tai pažiūrės Generalinės Asamblėjos dauguma?

Konkretus pasiūlymai nugalėjimui krizės

Šiandien jau kiekvienam turėtų būti aišku, kad mūsų vyriausybės nenutraukiami pasakojimai apie krizės mažėjimą arba silpnėjimą ir laipsnišką grįžimą į gerus laikus, krizės nepašalins. Jos sėkmingam pašalinimui šiomis dienomis Amerikos Komunistų Partija iškėlė, mums atrodo, labai konkrečius ir realistinius pasiūlymus. Jie yra du. Pirmas — reikia tuojau visur įvesti 30 valandų darbo savaitę, niekam nenumažinant algų. Antras — tuojau sunacionalizuoti (paimti į visuomenės rankas) pagrindines, stambiausias pramonės šakas.

Už pirmąjį pasiūlymą jau yra pasisakiusios kai kurios darbo unijos. Sutrumpinimas darbo savaites tuojau suteiktų darbo milijonams bedarbių, tuojau į gerąją pusę pakryptų visa šalyje socialinė padėtis. Pasitaisytų žmonių ūpas ir ekonomija pagyvėtų.

Gaila, kad kas liečia antrąjį pasiūlymą, tai yra stambiąją pramonę sunacionalizuoti, paimti į visuomenės rankas, kad ją būtų galima operuoti ne vardan saujelės išnaudotojų pelnų, bet didelės daugumos gerovės palaikymui ir vystymo, mūsų darbo unijų didžiajame judėjime tebeviešpatauja didžiausia tyla. Dauguma unijistų, ypač didelė dauguma jų vadų, tebegyvena iliūzijomis, kad be pajudinimo šios kapitalistinės sistemos ekonominių pagrindų mums pasiseks sėkmingai susidoroti su visomis šių dienų bėdomis, kaip nedarbas, infliacija, kainų kilimas, kriminalizmo klestėjimas ir miestų bankrotas.

Kas ką rašo ir sako

KVAILIAUSI IŠMISLAI IR SAPALIOJIMAI

Aną dieną Chicagos kunigų laikraštis susižavėjęs savo nelaimingiems skaitytojams atpasakojo kokio ten Bob Wiedrich dienraštyje "Chicago Tribune" kvailiausius sapaliojimus. Girdi, "1969 metais Rusija norėjo pulti Kiniją". Faktinai jau buvusi nutarus "staigiu puolimu sunaikinti Kinijos atominę pajėgą", kurios, kaip žinia, Kinija dar neturėjo.

Tai kas gi ją, tą "vargšę" Kiniją nuo tos baisios nelaimės išgelbėjo? Ogi mūsų Amerikos toji "šauniojі" žvalgyba, kuri apie tai sužinojo ir skubiai pranešė mūsų prezidentui Nixonui, kuris tuojau "perspėjo Maskvą, kad nežinia kaip karas gali vystytis, kad atominių ginklų veikimas gali būti žmonių rankų nesuvaldomas, ir nežinia koks likimas gali ištikti mūsų laikų civilizaciją".

Žinoma, prie Kinijos išgelbėjimo prisidėjo ir kai kurios kitos kapitalistinės valstybės, nes "maždaug tuo pačiu metu Kremlius kontaktavo Washingtoną ir kai kurias kitas Vakarų sostines su užklausimu, kaip jos laikysis, jeigu Rusija bus priversta pulti Kiniją". "Ir," girdi, "kai negavo Vakarų pritarimo, staiga Kosyginas išvažiavo susitikti su Cu En-lajum" ir t. t. Na, ot, šitaip ir buvo toji Maskva priversta nuleisti rankas, ir Kinija buvo išgelbėta nuo katastrofos.

Ir kas bene įdomiausia, kad visos šios transakcijos iki šiol buvo išlaikytos didžiausioje slaptybėje, niekas apie jas iki šiol nieko nežinojo ir negirdėjo. Tik dabar, ot, prieš keliolika dienų, "Draugo" redaktoriaus dydvyris Bob Wiedrich tas didžiausias slaptybes suuostė ir atidengė visam pasauliui.

Kunigų organo redaktorius veikiausia nepagalvojo, kokiu asilu jis savo prisistato, tokiais kvailais sapoliojimais patikėdamas ir jais savo skaitytojus maitindamas.

TAIP, TIKRAI "AUKSO" RAIDĖMIS BUS ĮRAŠYTA"

Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto leidžiamas žurnalas "Laikas ir Įvykiai" vedamajame "Tas brangus žodis — taika" labai entuziastiškai kalba apie Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos baigiamosios sesijos Helsinkyje pasiekimus. Tarp kitko, sakoma:

"Visos kliūtys buvo įveiktos ir 33 Europos valstybių, JAV ir Kanados pačio aukščiausio lygio atstovai šių metų liepos 30 dieną susirinko į Helsinkį. Kiekvienos valstybės delegacijos vadovas čia išdėstė savo pozicijas. Su ypatingu dėmesiu buvo išklausyta ir audringais plojimais palydėta TSKP Centro Komiteto Generalinio sekretoriaus L. Brežnevo kalba. Ir tai suprantama, Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimas sušauktas Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių šalių iniciatyva, jų didelių ir atkaklių pastangų dėka.

Aukso raidėmis kovos už taiką metraštin bus įrašyta 1975 metų rugpiūčio pirmoji. Tą dieną 35 valstybių aukščiausieji vadovai pasirašė Baigiamąjį aktą. Sis didžios istorinės reikšmės dokumentas skelbia labai svarbius principus, kuriais pasitarime Helsinkyje dalyvavusios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose. Stai jie, šie principai — suvereni lygybė, suverenumui būdingų teisių gerbimas; nenaudojimas jėgos arba grasinimo jėga; sienų neliečiamumas; valstybių teritorinis vientisumas; taikus ginčų sureguliavimas, nesikišimas į vidaus reikalus; žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, gerbimas; tautų lygiateisiškumas ir teisė tvarkyti savo likimą; bendradarbiavimas tarp valstybių; sąžiningas įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę vykdymas.

Tai — taikaus sambūvio principai, už kuriuos tvirtai ir nuosekliai kovojo V. Leninas, už kuriuos šiandien atkakliai ir kryptingai kovoja Tarybų Sąjungos Komunistų partija, visa tarybinė liaudis."

AMERIKOS MOKYKLOS IR KRIMINALINIAI NUSIKALTIMAI

"Gimtojo Krašto" korespondentas Kanadoje P. Linas savo straipsnyje "Amerikos mokyklų moralė" pasakoja apie nepaprastai aukštą kriminalinių nusikaltimų iškilimą Jungtinių Valstijų mokyklose. Jis sako:

"Vis didėjantis kriminalinių nusikaltimų skaičius Amerikoje persimetė ir į mokyklas. Kaipo pavyzdį paimkime vidurinę mokyklą Evanstone, apie kurią rašoma "Time" žurnale. Ji įsikūrė ne didmiesčio "skruzdėlyne" ar kokiame vargšų laužyne, kur rasinė įtampa ir nusikaltimų skaičius didelis, bet gražiame šiaurinio Cikagos pakraščio rajone, apgyventame pasiturinčių gyventojų. Cia mokosi 4700 mokinių, o pati mokykla yra viena geriausiai visame krašte įrengtų, turinti net savo planetariumą ir televizijos studiją. Bet kas iš to, kai nusikaltimų banga ir ją palietusi.

Mergaitėms nesaugu. Viena naujokė trečiame aukšte ant laiptų buvo išprievartauta. Namų ekonomijos ir rusų kalbos mokytojos buvo mokinių užpultos. Mokyklos sąskaitininkas apiplėštas. Per visus metus mokykloje vyko padegimai ir vandalizmas. Beveik kasdien buvo iššaukiami policijos pareigūnai malšinti muštynių ir ištirti vagysčių. Pavogta įkalbėjimo aparatūra, 13-ka rašomųjų mašinėlių ir skaičiuotojų. Visur jaučiama baimės atmosfera. Jei susigrupuoja būrelis mokinių, baisu pro juos praeiti.

Siais metais mokyklos apsaugai išleista 160,000 dolerių, kurie normaliomis sąlygomis galėtų būti skirti geresniam mokymui. Išorinėse duryse įtaisyti elektroniniai užraktai. Aštuoni persirengę policininkai su radijo siųstuvais ir priimtuvais patruliuoja koridoriuose, o kiti iš lauko visame mokyklos plote, kuris užima apie 20 ha. Atrodo, lyg gyventum kokiame kalėjime.

Blogiau dalykai klojasi menkiau įrengtose mokyklose ir blogesniuose rajonuose. Prieš porą metų Amerikos mokytojų federacijos pirmininkas skundėsi kongresui, kad kai kurie Niujorko mokytojai buvo mokinių apipurkšti padegamu skystimu, kiti apiplėšti."

Mūsų mokyklose kriminalinių nusikaltimų suklestėjimas didelį susirūpimą kelią ne tiktai mokytojuose, bet visoje visuomenėje.

IR JIS NEBEPASITIKI AMERIKOS GALYBE.

Turime mintyje Clevelando smetonininkų laikraščio smarkųjį galvočių Vytautą Meškauską. Antai, savo apdūmojimus "Ar Amerika galėtų laimėti sekanti karą? Vytautas pradeda:

"Mūsų spaudoje vis tebeaidi kaltinimai, kad Washingtono administracija Helsinkio deklaracija pardavusi Lietuvos nepriklausomybę. Toks teigimas turėtų pagrindo, jei prileisti, kad JAV yra galingiausia pasaulio valstybė, kuriai 'jūros, marios iki kelių'. Taip atrodė antrojo pasaulinio karo pabaigoje. Nuo to laiko daug kas pasikeitė. Už tat keista, kad tą įspūdį dar neišblaškė Vietnamo tragedija. Žinia, čia tuojau gali atsikirsti, kad JAV nenorėjo laimėti to karo ir kariavo sėdėdamos ant savo rankų. Iš dalies tai tiesa. Jei tačiau JAV 'nenorėjo' laimėti karo Pietryčių Azijoje, kaip gali prileisti, kad jos norės laimėti, ar iš viso kariauti, kur kitur?"

Paskui plačiai peržvelgęs ir palyginęs Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos ginklus ir apsiginklavimą, Meškauskas savo straipsnį baigia:

"Tokiu būdu, iš karinio taško žiūrint, sunku įsivaizduoti kitokią užsienio politiką negu Kissingerio. Jai pakeisti visų pirma reikia dvasinio perversmo pačiose JAV-bėse."

Bet kokio pobūdžio tasai jo siūlomas "dvasinis perversmas" turėtų būti, jis mus palieka nežinioje. Greičiausia jis turi galvoje smetoninį, tai yra, fašistinį perversmą.

LENKIJOS SPAUDA SMERKIA KINIJOS MAOISTUS

Varšuvoje leidžiamas Lenkijos žurnalas "Spravy Mendzynarodove", skirtas užsienio politikos klausimams, aštriai kritikuoja Kinijos maoistus (Kinijos Komunistų Partijos pirmininko Mao Tse Tungo pasekėjus) už jų priešinimąsi Azijos saugumo idėjai.

Žurnalas, tarp kitko, nurodo, kad:

"Kinijos vadovai yra priešingi sienų Azijoje nepažeidžiamumo principui, nes, pirma, jie reiškia teritorines pretenzijas kai kuriems savo kaimynams, o, antra, — suinteresuoti išlaikyti tarptautinį įtempimą, kurį jie mėgina naudoti savo hegemonistiniais tikslais. Tokia maoistų pozicija komplikuoja ir stabdo normalizavimo ir stabilizavimo Azijoje procesą.

Pekino mėginimai klaidingai interpretuoti ir iškreipti pasiūlymus dėl kolektyvinio saugumo Azijoje sistemos sukūrimo, rašo žurnalas, visiškai neturi pagrindo. . . ir neatlaiko jokios kritikos. Hegemonistiniai Kinijos vadovų planai griežtai prieštarauja Azijoje vykstantiems pakitimams. Dabartinis Pekino politinis kursas prieštarauja tendencijai mažinti įtempimą visame pasaulyje."

IŠ LAIŠKŲ

Brangūs draugai laisviečiai:

Aukoju "Laisvei" $136 prisiminimui savo vyro Antano, kuris mirė 1940 metais palikdamas mane su trimis sūnumis.

Užėjus antram Pasauliniam karui, vyriausią sūnų pasiuntė tuoj į Vokietiją, o jaunesni į Japoniją, kur jis žuvo. Vyriausias sugrįžo iš Vokietijos.

Po kiek laiko patį jauniausį sūnų pasiuntė į Korėją.

Dabar sveiki abu sūnūs, vedę, su šeimomis gyvena. Aš tai vis viena gyvenu, jau sulaukusi 82 metų amžiaus. Dar po biskį darbuojuosi.

Beje, čia dar pridedu $9 už prenumeratą.

Anna Šalčiūtė-Krasnickienė
Coventry, Conn.

Washingtonas. — Kongreso Atstovų Butas 267 balsais prieš 147 atmetė pasiūlymą, kad CIA išlaidos būtų viešai skelbiamos. Tai reakcijos laimėjimas.

Roma. — Cia besilankantis Graikijos premjeras Caramanlis turėjo pasitarimą su popiežiumi Povilu VI. Jiedu tarėsi įsteigti diplomatinius ryšius tarp Graikijos ir Vatikano.

'Don't let him know, he may be a foreign spy'

Šitaip "Long Island Press" kartunistas vaizduoja prezidento Fordo nepasitikėjimą Kongresu. Kongresas, jo, prezidento, supratimu, nieko neprivalo žinoti apie CIA ir kitų panašių valdžios organų veiklą, nes, girdi, jis gali būti užsienio valstybių šnipas.

Jis savo akimis pamatė klestinčią Lietuvą

Tarp daugelio kitu Amerikos lietuvių, praeitą vasarą aplankiusių Tarybų Lietuvą, buvo ir čikagietis Petras Armonas, violončelistas, dirigentas, buvęs "Dainavos" Choro vadovas. Jam paliekant Vilnių, su juo pasikalbėjo "Gimtojo Krašto" korespondentė Genovaitė Dovydaitė. Pasikalbėjimas įdomus, ir mes jį čia pateikiame. **Redakcija**

Petras Armonas

— Atvažiavau iš Cikagos į Lietuvą po trisdešimt vienerių metų nebuvimo. Jau esu, kaip sakoma, metuose ir nuo aktyvių darbų gerokai pasitraukęs. Groju retkarčiais simfoniniame orkestre, turim savo kamerinį trio. Pagal galimybes ir prie muzikinės veiklos prisidedu.

— Matyt, neatsitiktinai kelionei į Lietuvą pasirinkote šį laiką?

— Susiruošęs kelionėn, troškau, kad ji sutaptų su Vilniuje vykstančia Dainų šventė. Norėjau savo akimis išvysti. Ypač mane domino Dainų diena, nes daug girdėjau apie Lietuvos chorus, jų aukštą atlikimo lygį. Pats esu susijęs su panašiais išeivijos renginiais. Paskutiniojoj mūsų dainų šventėj buvau muzikinės ir repertuaro komisijos pirmininkas.

Be to, man teko dalyvauti pačioj pirmojoj Lietuvos Dainų šventėj Kaune 1924 m. Tada dar mokiausi Panevėžio mokytojų seminarijoje. Na, žinoma, būtų neteisinga tą kuklią pradžią lyginti su šiuo grandioziniu renginiu. Jūsų dainų šventė man padarė didžiulį įspūdį — meniškumu, dainininkų skaičiumi, gražiai apsirengusiais šokėjais, įdomiais spalvų deriniais. Norom nenorom mintyse lyginau ją su išeivijos organizuojamomis dainų šventėmis. Žinoma, tik tam tikroj plotmėj, nes iš esmės tai irgi yra dalykai nepalyginami. Stebėdamas Dainų dieną, pavydėjau Lietuvos choristams ir muzikantams sąlygų, kurios čia jiems sudarytos, valstybės globos ir dėmesio. Mes gi patys, kiek išgalim, remiam savo šventes finansiškai. Kartoju: ką Lietuvoj pamačiau, tegalima pasiekti valstybei padedant.

— Dainų šventės įspūdžiai tikriausiai ne vieninteliai šioje viešnagėje?

— Be abejo. Labai malonu buvo sutikti savo buvusius kolegas, buvusius mokinius, kurie čia į profesorius išaugę, garsenybėmis virtę. Sakysim, jūsų Lietuvos styginis kvartetas vos ne visas — buvusieji Siaulių muzikos mokyklos, kurioje aš mokytojavau ir buvau inspektoriumi, mokiniai. Saulius Sondeckis, kuris čia yra pasižymėjęs ir daug nusipelnęs, irgi buvo mano mokinys. Mano brolis Augustinas, kuris kažkada Siaulių teatre pradėjo antrąja fleita groti, taip pat, žiūriu, besąs pirmaujantis Lietuvos fleitistas. Pasimačiau su brolio sūnumi Rimu Armonu — puikus violončelistas gali išaugti. Dukters Ingridos nesutikau, ji tuo metu su motina Palangoj buvo, bet girdėjau jos smuikavimo įrašus — irgi, man atrodo, teikia daug vilčių. Malonu, kad mano giminaičių, pažįstamų ir buvusių kolegų gyvenimas taip gerai klostosi.

— Ar pavyko nors kiek susipažinti su muzikiniu Lietuvos gyvenimu?

— Deja, vasara tam nepalankus metas. Tebuvau Sauliaus Sondeckio vadovaujamo orkestro repeticijoj. Tačiau iš brolio ir savo buvusių kolegų pasakojimų žinau, kad Lietuvos publika išprususi, "išauginta" instrumentinei muzikai. Mes tuo tarpu esam išsivežę senas tradicijas, kai tik opera tebuvo garbinama.

Išaugusią muzikinę kultūrą čia, Lietuvoj, aš pajutau. . . Be abejo, kai sudaromos sąlygos atlikėjams augti ir tobulėti jų koncertinei veiklai, tai ir publika lavinama. Kitas dalykas, kuris mane stebino, — masiškumas. Prisiminkim Dainų šventę: šitokios minios neapmatomos plūdo į visus jos renginius! Juk nemėgstančių muzikos, dainos varu į tokius pulkus nesutrauksi.

— Linkėtume ir Jums dažniau būti mūsų kultūrinių renginių liudininku. . .

— Na, aš manau, kad galimybės ne itn šviesios. Nesu, kaip sakoma, amerikonas su išsipūtusiomis kišenėmis. Tenka smarkiai susispausti finansiškai, kad galėčiau sau tokią brangią kelionę "padovanot". Bet noras dažniau atvažiuoti yra didelis.

Lietuva, jos muzikiniu gyvenimu domiuosi ir Amerikoj gyvendamas. Dėkui broliui, pažįstamiems — "apšviečia" mane, parūpina lietuviškų plokštelių. Ir toli būdamas, džiaugiuosi kartu su savo kolegomis Lietuvoj kiekvienu jų pasisekimu.

Kalbėjosi
Genovaitė Dovydaitytė

Pagaliau pripažintas ir iškilmingai pagerbtas

Thomas Wolfe

Asheville, N. C. — Jis čia gimė ir augo. Jo vardas, kaipo pažangaus rašytojo, plačiai skambėjo po visą Ameriką. Todėl miesto galvos jo neapkentė ir jo knygų net neįsileido į miesto biblioteką. Tai buvo prieš kariniais laikais.

Rašytojas Thomas Wolfe mirė prieš 37 metus, dar visai jaunas, savo didelį talentą nusinešdamas į kapus. Ir tik dabar, tik šiomis dienomis jis "sugrįžo" į savo gimtinį miestą ir tapo šiltai sutiktas ir plačiosios visuomenės iškilmingai priimtas, net ir jo kūrybai plačiai atidarytos miesto bibliotekos durys. Tai yra, tapo suruoštas didelis, tiesiog masinis jo 75-ojo gimtadienio paminėjimas, kuriame dalyvavo ir visos miesto "galvos". Ir visos didžiavosi savo sūnumi Thomasu!

NOVELĖ

SKUBĖTI NEVERTA

AUGUSTAS TAMALIŪNAS

Kada iš Ciumpos išgirdau apie rašomą romaną, tiksliai nepasakysiu. Manau, jog šią naujieną sužinojau prieš trejetą metų, nes per tą laiką bičiulis nepaskelbė nė vienos publikacijos, radijas netransliavo nė mažiausio kūrinėlio, teatre seniai nustojo ėjusi jo pjesė, vienu žodžiu - ničnieko.

Po teisybei, toks ilgalaikis Ciumpos pasitraukimas iš literatūrinio gyvenimo manęs visai nestebino. Juk romanas — ne apsakymas, jo vienu gaistu neparašysi. Be to, ant bičiulio rašomojo stalo visada pūpsojo primargintų lapų stirta, taigi apie kūrybos atoslūgį negalėjo būti jokios kalbos.

Ir vis dėlto šis dalykas mane domino, todėl sykį, vaikštinėdamas su Ciumpa vakarėjančio miesto gatvėm, neiškenčiau ir pasiteiravau, kaip sekasi rašyti tą romaną.

— Kurį?

— Kaip tai - kurį? Atsimeni, kažkada sakei rašąs romaną.

— Brolyti! - nusijuokė jis, bet staiga persimainė, susigūžė ir apskritai virto pervargusiu žmogumi.

— Sveikas gyvas, draugas Ciumpa! - pamatęs atskubantį vieno stambaus žurnalo redaktorių, korektiškai pasitraukiau.

— Sveikas, brolyti, sveikas, - lyg iš kapo atsišaukė bičiulis.

— Draugas Ciumpa, kas jums? Negaluojate?

— Ne. Tiesiog truputį persidirbau. Užkankins mane tas romanas.

— O, tiesa! Jau gal treji metai skleidžiate apie jį gandus. Kada galvojate baigti?

— Greitai, - išgirdau Ciumpos atodūsį. - Tiesą sakant, jis jau baigtas. Beveik.

— Na, tokiuose dalykuose skubėti neverta. Per trejetą metelių romaną parašyti galima, bet geriau leiskite jam dar kiek pagulėti. Po pusmečio prisėsite iš naujo ir pamatysite - redaguoti yra ką.

— Taip ir galvoju padaryti, - suvebleno bičiulis. - Naujomis jėgomis, šviežia akimi. . .

— Teisingai! Nereikia prarasti savo markės. Gal kitąmet įteiksite romaną mums? Mes jį greitai. Į numerį.

— Atnešiu. Jums. Būtinai.

— Beje, apie ką tas jūsų romanas? Kad apie kaimą, jau girdėjau. O konkrečiau?

— Tegu tai bus mano mažyte paslaptimi. Siurprizas. Būna. Tegu.

— Na, žiūrėkit. . . Neapvilkit. Lauksim, - atsisveikino redaktorius.

— Treji metai! Ketvirtus taisyti! - nulydėjęs jį akimis, pradėjo skėtriotis Ciumpa, bet čia pastebėjo ateinantį kito žurnalo redaktorių, todėl vėl virto paliegėliu.

— Draugas Ciumpa, labas! Ko iš jūsų norėjo anas? Tur būt, kaulijo romaną, kurį, girdėjau, rašote? Mes visada jus gerbėme. Būtų gražu, jei. . .

— Suprantama. Tik jums. Atnešiu.

— Dėkui. Beje, kas jums yra? Toks persikreipęs. Ir balsas kažkoks.

Cia beveik žodis į žodį pasikartojo ankstesnė scena. Ciumpa dūsavo apie pervargimą. Redaktorius linkčiojo ir patarė su romanu neskubėti.

— Po metų lauksime, - atsisveikino, kartu pasiteiraudamas, apie ką būsimasis romanas. - Žinau, kad kaimo tematika, bet. . . Tiek to, tegu bus jūsų mažyte paslaptimi. Tik nepamirškite mūsų. Į numerį paleisime.

— Sutarta! - pažadėjo bičiulis, o kai pašnekovas dingo išakių, atsitiesė. - Bus jums ketveri metai, velniai!

— Vis dėlto, - prisiartinau, — abiems žadėti tą patį kūrinį negražu.

— Kodėl tą patį?

— Juk žadėjai. Ir vienam, ir kitam. Kaimo tematika. Tik jums.

— Brolyti! Abu gaus po romaną. Juk per tą laiką parašiau tris. Ir vis apie kaimą.

— Tris?

— O kas čia nuostabaus? Diuma - tėvas parašydavo romaną per dvi savaites. Gerą, be to. Deja, šitaip aš nesugebu. Man reikia maždaug metų.

— Hm. . . Vis tik romanas per metus - irgi labai greitai.

— O ką aš padarysiu, jei kitaip rašyti nemoku? Na, bet mudu dar pasijuoksim, kai vienu metu pasirodys knyga ir du romanai žurnaluose.

— Beje, - prisiminiau, - o ką šiais, ketvirtaisiais, rašai? Dar vieną romaną?

— Kam jį ipirši? Ne, brolyti, dabar aš užguliau radijo vaidinimą, kino scenarijų ir apysaką vaikams. Tarp kitko, lipdau ir publicistikos rinkinėlį. Na, bet labai skubėti neverta. Viską žadu atiduoti dar šįmet.

TARYBŲ LIETUVOS KULTŪRINĖ KRONIKA

TEATRAI PRADEDA NAUJĄJĮ SEZONĄ

Dž. Verdžio opera "Traviata" savo 56-ąjį sezoną pradėjo Lietuvos TSR akademinis operos ir baleto teatras.

Kaip pasakoja teatro direktorius ir meno vadovas TSRS liaudies artistas Virgilijus Noreika, artimiausiuose kolektyvo planuose — susigrąžinti į teatro repertuarą dvylika klasikinių operų ir baltų — Dž. Pučinio "Toską", P. Caikovskio "Miegančiąją gražuolę", "Pikų damą" ir "Spragtuką", Dž. Verdžio "Rigoletą" ir kt. Pavasarį numatoma žiūrovus pradžiuginti ir E. Balsio baleto "Eglė žalčių karalienė" nauju pastatymu, kuriam scenografiją kuria dailininkas R. Gibavičius.

Siemet Lietuvos baletui sukanka 50 metų. Pažymint šį garbingą jubiliejų, gruodžio mėnesį teatre bus surengta baleto savaitė.

Šį sezoną pradės veikti ir teatro mažoji — 200 vietų salė, skirta kameriniams spektakliams. Joje taip pat bus rengiami solistų rečitaliai.

* * *

Kaip ir daugelis Tarybų Lietuvos meno kolektyvų, Kauno dramos teatras ruošiasi gražiai pažymėti M. K. Ciurlionio gimimo 100-ąsias metines. Pasinaudodami dokumentine medžiaga, M. K. Ciurlionio kūriniais, kauniečiai E. Ignatavičius ir J. Vaitkus parašė pjesę apie talentingąjį lietuvių tautos sūnų ir jo epochą. Sio spektaklio, pavadinto "Sviesa virš bedugnės", premjera numatoma lapkričio mėnesį.

Į teatro repertuarą įtraukta ir daugiau originaliosios lietuvių dramaturgijos veikalų. Pradėjęs sezoną naują pastatymu — Juozo Grušo istorine drama "Svitrigaila", teatro kolektyvas dabar repetuoja dramaturgės D. Urnevičiūtės pjesę "Pagonę", kuri skiriama Tarptautiniams moterų metams pažymėti. Bendradarbiaujant su rašytoju V. Bubniu, ruošiama jo naujojo romano "Nesėtų rugių žydėjimas" inscenizacija.

Neužmiršti ir jaunieji žiūrovai. Talkinant kompozitoriui V. Kuprevičiui, statomas spektaklis "Žiogas ir skruzdė".

VILNIUJE — TARPTAUTINIS KERAMIKŲ SIMPOZIUMAS

Visą mėnesį Vilniuje vyko tarptautinis keramikų simpoziumas tema "Nacionalinės tradicijos šiuolaikinėje keramikoje". Tarybinių respublikų, socialistinių šalių, taip pat Prancūzijos, Suomijos, JAV taikomosios dekoratyvinės dailės meistrai dirbo Dailės instituto ir "Dailės" kombinato kūrybinėse dirbtuvėse, keitėsi patyrimu, žiniomis. Sukurti darbai papildė Vilniaus Dailės parodų rūmuose veikusią ekspoziciją "TSRS keramika — 75".

Simpoziumo dalyviai susipažino su respublikos architektūros, istorijos paminklais, lankė muziejus, žiūrėjo lietuviškus filmus, susitiko su miesto ir kaimo darbo žmonių kolektyvais.

DARBININKŲ IR KINO KŪRĖJŲ DRAUGYSTĖ

Kauno F. Dzeržinskio stiklių gamykloje įvyko pokalbis apie darbo žmogaus paveikslą lietuviškame kinematografe. Prieš tai įmonės klube buvo surengta eilė kino seansų ir beveik visi dirbantieji (o jų čia arti dviejų tūkstančių) pažiūrėjo naują režisieriaus A. Kundelio filmą "Nerami rudens diena". Darbininkams pageidaujant, Lietuvos kino studijos direktorius J. Lozoraitis plačiai papasakojo apie kino meninių kūrybinius planus.

Lietuvos kinematografininkai — geri stiklių gamintojų bičiuliai. Pagal bendradarbiavimo sutartį, kurią dar pavasarį pasirašė Lietuvos kino studijos ir gamyklos administracija bei visuomeninės organizacijos, čia jau buvo surengti filmų "Perskeltas dangus", "Kur iškeliauja pasakos" aptarimai. Pastaroji kino juosta pagrindinai ir buvo filmuojama šioje įmonėje, o dokumentinis filmas "Temperatūra ne pagal Celsijų" supažindina su gamyklos vyriausiuoju konstruktoriumi T. Petreikiu.

MENO KOLEKTYVŲ GASTROLĖS

Dvylikos dienų viešnagei į Cekoslovakiją buvo išvykęs Panevėžio "Ekrano" gamyklos dainų ir šokių liaudies ansamblis. Lietuviai dainininkai ir šokėjai koncertavo Prahos, Bratislavos ir Brno miestuose.

Kauno pramonės statybos projektavimo instituto pavyzdinis vyrų choras "Perkūnas" keliavo po Vengrijos Liaudies Respubliką. Koncertuose, kuriuos surengė Budapešte ir Debrecene, skambėjo lietuvių liaudies dainos, tarybinių kompozitorių ir klasikiniai kūriniai.

PAŠTO ŽENKLUOSE — LIETUVA

TSRS Ryšių ministerija kelių milijonų egzempliorių tiražu išleido dailininko K. Juodikaičio sukurtą pašto ženklą M. K. Ciurlionio gimimo 100-osioms metinėms.

Sis ženklas — 23-oji tarybinė pašto miniatiūra lietuviška tematika.

V. Petkevičienė

Lietuvoje mirė sena "Laisvės" skaitytoja, revoliucinio judėjimo rėmėja

J. Trumpickienė

S. m. rugpiūčio 25 d. Kaune mirė nuo 1926 m. "Laisvės" skaitytoja, pensininkė J. Trumpickienė, kuri seniau dirbo Palonuose (buvusiame Baisogalos valsčiuje) švietė jaunimą, skleidė pažangias idėjas, platino pogrindinę komunistinę spaudą ir kovojo už šviesesnį darbo žmonių gyvenimą.

Hitlerinės okupacijos metais palaikė ryšius su tarybiniais partizanais ir jiems padėjo. Po išvadavimo deja neilgai galėjo džiaugtis sulaukta laime, nes 1957 m. rudenį ji buvo paraližuota.

Tik dėka didelio humanizmo tarybinės medicinos ji paraližuota dar išgyveno 18 metų. Velionė ir sunkiai sirgdama labai laukdavo "Laisvės" laikraščio, prašydavo jai paskaityti kiekvieną numerį. Ji džiaugėsi ir sielojosi dėl pažangiųjų Amerikos lietuvių džiaugsmų ir nesekmių.

S. m. rugpiūčio 27 d. didelis būrys giminių, artimųjų, draugų ir pažįstamų palydėjo velionę į amžino poilsio vietą — gražias Tabariškių kapines Lietuvos Žemės ūkio akademijos žaliuose laukuose.

Atsisveikinimo kalbą pasakė velionės buvęs jaunystės draugas personalinis pensininkas — A. Baltrūnas, kuris pažymėjo, kad velionė J. Trumpickienė nuo pat jaunystės būdama pažangios Kultūros draugijos narė uoliai pildė jos šūkį "Svieskis ir šviesk". Ji mokėsi ir švietė jaunimą, skleidė pažangias idėjas ir kovojo prieš fašizmą.

"Miela drauge, po ilgos ligos ir sunkių kančių Tu amžinai apleidai mus, bet Tavo kilni siela ir atsidavusi kova už darbo žmonių šviesesnį — socialistinį rytojų, pasiliks amžinai gyva mūsų širdyse.

Tebūna Tau lengva Tėvynės žemelė, kurią taip mylėjai ir tiek daug dėl jos pergyvenai".

Ant kapo buvo sudėta daug gražių vainikų ir labai daug puikių gėlių.

A. Baltrimas
A Balaišis
O. Petraitytė

J. Subata

Nedainuojama daina

Vai lėkė, lėkė
Per plento kelią
Nauja lengvoji
Skaidraus metalo.

Jos stebuklingi
Ratai eiklieji
Kaip septynmyliai
It stiklu skriejo.

Antžmogiu jautės
Prie vairo vyras,
Lėkė kaip paukštis,
Erdvėn išniręs.

Aplenkt sumanė
Kitą mašiną,
Ant stiklo kelio
Leidos lenktynių.

Strėle išniro
Trečia lengvoji. . .
Kaip dvi raketos
Jos suliepsnojo. . .

Gyvų neliko,
Kas jose buvo.
Ant kapų žodžiai:
"Tragiškai žuvę. . ."

Dainų nenori
Niekas dainuoti
Apie troškimą
Tapti sparnuotam.

Tranzistoriai birzgia
Miškuos įniršę.
Zmonės suirzę
Dainuot pamiršo.

Tačiau kaimely
Suskambus dainai,
Sirdis apsąla,
Viltis ateina.

Tvirtybė noksta
Tik po truputį, —
Zmogus išmoksta
Drausmingas būti. . .

PRINCAS NORODOM SIHANOUK [KAIRĖJE] SU KAMBODIJOS POLITINIO BIURO NARIU CHOON

New Yorkas. — Praeitos savaitės pabaigoje atvyko taip vadinama Kambodijos "valstybės galva", princas Norodom Sihanouk, padaryti pranešimą Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos sesijoje. Jis gerai kalba angliškai. Susitikime su spaudos korespondentais jis pasakė: "Kambodijos valdžia yra jos žmonių kontroliuojama. Jie turi teisę jai vadovauti, todėl aš neimu atsakomybės už ją. Aš nesu ambasadorius, aš esu valstybės galva. Šiandien daug valstybių taip tvarkosi, pav., Anglijos ir Italijos valstybių galvos nevaldo valstybės, jos yra tiktai valdžios simbolis".

ĮVAIRIOS ŽINIOS

KAUNIEČIAI KULTŪRINIO DARBO UŽMOJAI

Kaunas. — Daugiau kaip 23 tūkstančiai Kauno miesto darbininkų ir tarnautojų savo laisvalaikį skiria meno saviveiklai. Plačiai žinomi Jubiliejinės 1975 metų dainų šventės laureatai — Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto akademinis choras, respublikos nusipelnęs kolektyvas "Jaunystė", pavyzdinis Kauno projektuotojų choras "Perkūnas". Respublikinio žemės ūkio statybos projektavimo instituto pavyzdinis šokių ansamblis "Rasa", pavyzdinis pramoginių šokių kolektyvas "Sūkurys", taksi parko kaimo kapela.

Apie partijos ir Tarybinės vyriausybės rūpinimąsi darbo žmonių kultūrinio lygio kėlimu, meno saviveiklos kolektyvų darbo gaires plačiai buvo kalbama miesto saviveiklos kolektyvų meno vadovų, įmonių ir organizacijų partinių ir profsąjungų komitetų atstovų aktyvo pasitarime. Pranešimą padarė miesto kultūros skyriaus vedėjas J. Sasnauskas.

Pritardami respublikinio kultūros-švietimo darbuotojų pasitarimo dalyvių kreipimuisi, kauniečiai numatė konkrečias priemones, dalyvaujant sąjunginiame dirbančiųjų saviveikliniame festivalyje ir pasitinkant TSKP XXV suvažiavimą. **ELTA**

KINIJOJE PLAČIAUSIAI PAMINĖTA 26-OJI METINĖ SUKAKTIS

Pekinas. —Spalio 1 dieną visoje šalyje buvo plačiausiai paminėta Liaudies Respublikos dvidešimt šešerių metų sukaktis. Demonstracijose dalyvavo keli šimtai milijonų žmonių.

Diplomatiniuose rateliuose plačiai diskusuojamas iškilmėse nepasirodymas premjero Chou En-lai. Per visus 26 metus jis neapleido nė vieno jubiliejaus. Dabar gi nedalyvavo net jo garbei jubiliejaus išvakarėse suruoštame bankete. Kalba, kad premjeras yra smarkiai susirgęs. Jis jau 77 metų amžiaus.

Daug svarbos priduodama Tarybų Sąjungos vyriausybės atsiųstam draugiškam sveikinimui. Kinijos spauda sako, kad tame sveikinime Tarybų Sąjungos vyriausybė siūlo Kinijai tarpe abiejų valstybių pagerinti ryšius.

LENKŲ MOKSLINĖS KNYGOS PARODA VILNIUJE

Vilnius, IX.29. — Lietuvos TSR Mokslų Akademijos centrinėje bibliotekoje atidaryta trečioji LLR Mokslų akademijos mokslinių leidinių platinimo centro surengta mokslinės knygos paroda.

Penki šimtai naujausių leidinių supažindina lankytoją su paskutinių dvejų metų lenkų mokslininkų darbais daugiau kaip dvidešimtyje mokslo šakų.

Beirut. — Lebano sostinėje susikirtimu tarpe krikščionių ir mozlemo religijos išpažintojų vėl šeši žmonės užmušti ir daug sužeista. Nė viena pusė paliaubų nesilaiko.

SUBANKRUTAVO

Didžiulė W. T. Grant korporacija pasiskelbė subankrutavusi. Ji operuoja 42 valstijose 1070 krautuves. Bet dabar esanti prasiskolinusi virš bilijono dolerių.

ISPANIJOS DIKTATORIUS MOBILIZUOJA

Madridas. — Ispanijos diktatorius generolas Franco smerkia užsienio valstybes ir žmones, kurie protestuoja prieš sušaudymą penkių baskiečių nacionalistų. Sostinėje jo režimas sušaukė savo pasekėjus į masinę demonstraciją, kurioje diktatorius kritikavo užsienyje vykstančias protesto demonstracijas ir šaukė savo pasekėjus suglausti eiles ir parodyti jo politikai pritarimą. Sakoma, kad susirinko apie 100,000 režimo pasekėjų.

Washingtonas. — Kongresas nutarė, kad Kongreso nariams ir visiems federalinėms valdžios tarnautojams algos būtų pakeltos tik 5 proc. Tai paliečia 3,500,000 žmonių.

SENATAS UŽ PARDAVIMĄ GINKLŲ TURKIJAI

Washingtonas. — Kongreso Senatas beveik vienbalsiai nutarė leisti vyriausybei parduoti Turkijai ginklų. Embargo buvo įvestas tuoj po to, kai Turkija pasiuntė armiją į Kipro salą prieš graikus. Aišku, Turkijos vyriausybė džiaugiasi šiuo laimėjimu. Džiaugu ir mūsų ginklų gamintojams, nes jie iš ginklų biznio pasidarys milijonus dolerių pelno.

"SU PASITIKĖJIMU ŽENGTI PIRMYN"

Prieš keletą dienų Vilniuje įvyko Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto plenumas apsvarstymui žemės ūkio reikalų ir problemų. Jame išsamų raportą pateikė partijos pirmasis sekretorius Petras Griškevičius.

Mus daugiausia interesuoja pranešimo pradžia, kur sekretorius pamini žemės ūkio pasiekimus ir laimėjimus, ir pabaiga, kurioje jis kalba apie ateitį.

Apie pasiekimus jis sako:

"Per praėjusį dešimtmetį bendrosios žemės ūkio produkcijos gamyba visų kategorijų ūkiuose padidėjo 42 procentais, tame tarpe visuomeniniame sektoriuje - 79 procentais. Pieno gamyba padidėjo 1.5 karto, mėsos - 1.8 ir kiaušinių — 1.7 karto. Valstybinės paruoštos per šį laikotarpį padidėjo: grudų 3 kartus, pieno — 2.1, mėsos — 2.3 ir kiaušinių — 4.4 karto.

Įvyko svarbūs kokybiniai poslinkiai, intensyvinant žemės ūkio gamybą. Grūdinių kultūrų derlingumas padidėjo nuo 11.2 centnerio 1964 metais iki 27 centneriu 1974 metais. Netgi šiais labai nepalankiais metais derlingumas viršija 20 centnerių grūdų iš hektaro. Padidėjo ir kitų svarbiausių žemės ūkio kultūrų derliai. Vidutinis pieno primelžimas iš karvės išaugo nuo 2,021 kilogramo 1964 metais iki 3,1195 kilogramų, laukiamų šiemet. Pagerėjo pieno kokybė. Žymiai išaugo penimų gyvulių priesvoriai, jų įmitimas ir vidutinis realizacijos svoris. Kartu su gyvulininkystės produktų gamybos didėjimu išaugo visų rūšių gyvulių skaičius".

Savo pranešimo pabaigoje sekr. Griškevičius po šūkiu "Su pasitikėjimu žengti pirmyn" sako:

"Dabar svarbiausia - sėkmingai užbaigti šiuos žemės ūkio metus ir padėti gerą pagrindą ateičiai. Į tai reikia sutelkti žmonių gamybinį ir politinį aktyvumą, kurį sukėlė platus socialistinis lenktyniavimas už deramą partijos XXV suvažiavimo sutikimą. Nuo to, kokiais rezultatais mes užbaigsime šiuos metus ir visą penkmetį, žymiu mastu priklausys ir sėkmė, vykdant tą svarbų uždavinį, kurį šiandien svarstome plenume.

Žemės ūkio gamybos specializavimas ir koncentravimas, remiantis tarpūkine kooperacija, iškelia didelius uždavinius visiems mūsų kadrams. Tai bendras visų respublikos komunistų reikalas. Į kovą už nusibrėžtų planų įgyvendinimą turi aktyviai ir kūrybiškai įsijungti visi partiniai, tarybiniai ir ūkiniai organai, partinės ir visuomeninės organizacijos. Su budingu komunistams atkaklumu turime tobulinti organizacinį darbą, nuolat gerinti idėjinį ir politinį darbo žmonių auklėjimą, nukreipiant jų pastangas valstybinėms užduotims ir socialistiniams įsipareigojimams vykdyti.

Nauji uždaviniai įsakmiai reikalauja visokeriopai gerinti partinį vadovavimą žemės ūkiui rajoninėje grandyje. Niekas kitas, tik partijos rajonų komitetai turi būti tikrais štabais kovoje už numatytų priemonių įgyvendinimą, sumaniai nukreipti ir koordinuoti visų kaimo organizacijų veiklą. Sumaniai koordinuodamos savo veiksmus, partinės organizacijos turi padidinti savo įtaką visoms ūkinio ir visuomeninio gyvenimo sferoms, kelti avangardinį komunistų vaidmenį, didinti socialistinio lenktyniavimo, visų vykdomų priemonių veiksmingumą.

Malonu, kad pastaruoju metu masinės informacijos ir propagandos priemonės pradėjo plačiau ir išradingiau nušviesti žemės ūkio gamybos specializavimo ir koncentravimo problemas, gyvulininkystės kompleksų statybos uždavinius ir eigą. Siuo atžvilgiu ypač vaisingai dirba "Tiesos", "Sovetskaja Litva", "Valstiečių laikraščio", "Komunisto" žurnalo, televizijos ir radijo redakcijos.

Nėra abejonės, kad į mūsų bendrą kovą už naujus žemės ūkio gamybos pertvarkymus su didele energija įsijungs ir komjaunimas, padėdamas kiekvienam kaimo vaikinui ir merginai surasti deramą vietą šiame dideliame ir svarbiame darbe.

Vykdydamos leninius priesakus, partinės profsąjungų ir komjaunimo organizacijos privalo pasirūpinti, kad dar labiau būtų plečiamas socialistinis lenktyniavimas. Pirmiausia jis turi padėti atskleisti ir panaudoti gamybos rezervus, didinti darbo našumą. Organizacinio ir politinio darbo gerinimas leis mums dar labiau suburti darbo žmones, nukreipti jų pastangas valstybinėms užduotims ir socialistiniams įsipareigojimams įvykdyti, deramai sutikti artėjantį TSKP XXV suvažiavimą."

Klaipėda. — Restauruoti namai Petro Cvirkos gatvėje.
B. Aleknavičiaus nuotrauka

Ir mano įspūdžiai iš viešnagės Lietuvoje

Aš, Amelia Aimontienė, buvau LLD suruoštos ekskursijos antrosios grupės dalyvė. Besilankydama Lietuvoje sutikau daug labai gerų žmonių, su kuriais nei nemaniau susitikti, sueiti ir susipažinti. Nemaniau, kad kas nors mane Vilniuje pasitiks. Todėl labai nustebau, kuomet, pasiekus Vilnių ir išlipus iš lėktuvo, daugelis žmonių veržėsi prie užtvaros su gėlėmis rankose ir puolė prie mūsų sveikinti. Iš sykio jų nepažinau po 40 metų nesimatymo. Vėliau atsipeikėjau ir pažinau dvi seseris. Pasirodė, kad dauguma tų žmonių yra mano ir Aimonto giminės. Niekad nemaniau, kad jie visi atvažiuos į Vilnių.

Pirmiausia pamačiau jauną gražų vyrą. Jis mane apkabino ir labai karštai pabučiavo. Ir sako: Tetulyte, aš inžinierius Julius Saučiūnas, tavo brolio sūnus, o čia mano žmona ir sūnus.

Tai buvo pirmoji pažintis. Paskui graži mergaitė, liesa, aukšta, sako: Aš daktarė Zita, tavo brolio mažoji duktė.

Ir taip su visais kitais susipažinome.

Paskui mus vežė į Gintaro viešbutį. Bet kai atėjo vakaras, visi turėjome skirstytis, jie turi važiuoti į namus. Kai kuriems namai toli, bet dauguma turėjo automobilius. Buvome pakviesti vakarieniauti. O vėliau, jau labai išvargę, ėjome pasilsėti.

Ant rytojaus vėl daug giminių susirinko. Vieni nori vesti pas save, kiti pas save. Ir išvažiavome pas gimines. Daug jų aplankėme. Visi jie atrodo gerai gyvena. Vieni gyvena naujuose namuose, kiti tebegyvena senuose, bet atremontuotuose, kurie visai gerai atrodo. Visur radome maistu apkrautus stalus. Jaunimas gražiai pasirėdęs. Visi linksmi, dainuoja. Matėme plačius vilniuojančius rugių laukus. Sustojome, pasikynėme rugių varpų, gliaudenome ir valgėme. Gerėjomės žiūrėdami į plačius laukus. Toks mielas, malonus jausmas. Kai kurie išsigėrėme lemonado ir vėl pasileidome į kelionę. Ten vėl radome stalą apkrauta maistu. Pavalgėme pietus. Apsidairę aplinkui, grįžome į Vilnių.

Tokių kelionių turėjome daug, kol aplankėme mano ir Aimonto gimines. Vieną dieną važiavome aplankyti tėvų kapus, mano Rokiškio apskrityje, o Aimonto — Ukmergėje. Vieną dieną nebuvo saulės, tai ėjome tam tikron katedron, kur matėme senovės karalių karstus — Lietuvos karalių, gilioje rusyje. Nuvežė mus į paliegusių vaikų senatoriją. Ir visur buvo įdomu ir malonu viską pamatyti.

Dabar jau laikas grįžti į Ameriką. Važiuosime į Maskvą, ten pabūsime dvi dienas. Vėl visi giminės būriais laukia išlydėti ir atsisveikinti. Mes laukiame autobuso, grupuojamės. Toks gilus jausmas. Gaila visus palikti. . .

Aš labai norėčiau širdingiausiai padėkoti tiems visiems labai geriems žmonėms, kurie man suteikė tiek daug malonumo ir garbės. Pirmas, tai inžinierius Julius Saučiūnus ir jo žmona, kurie visada buvo pasiruošę mus vežioti. Antras — Gerbiamas Petras Braškis, didelės išdirbystės direktorius. Jis labai malonus žmogus, jis su savo gražia mašina mus išvežiojo po Vilniaus miestą, paaiškindamas apie kiekvieną pastatą ir valdiškas įstaigas, ir aprodė Lazdynus, taip pat Biržų miestą, kur jis su broliu labai gražioje vietoje turi naują vasarnamį. Trečias — Vacys Reimeris, "Gimtasis kraštas" redaktorius, už dovaną — knygą "Senovės lietuvių istorija". Ketvirtas — Juozas Sabata, už dovaną. Jis buvo mano sūnaus kolega mokslo metu. Jis padovanojo keturias plokšteles. Kai kada jis atvyks į Ameriką. Jis yra Chicagoje gimęs. Jis sakė norįs pamatyti ir savo gimtinę.

Beveik buvau pamiršus dar vieną padėką. Aimontas turėjo labai skaudančias kojas ir negalėjo vaikščioti. Labai blogai atrodė. Bijojome, kad nebūtų prisimetus gangrina.

Laimė, kad daktarei Zitai Saučiūnaitei pasisekė skaudėjimą pašalinti. Už tai mes esame jai labai dėkingi.

Tuo ir baigsiu savo įspūdžius. **Amelia Aimontienė**

Įvairenybės

Kiek prancūzai sudaužo indų šeimyninių konfliktų metu, sunku pasakyti. Tačiau, reikia manyti, nemažai, nes tuo susidomėjo prekybininkai. Vienoje Paryžiaus universalinėje parduotuvėje jau pardavinėjami indai, skirti specialiai daužymui šeimyninių barnių metu. "Medicininė pagalba vis labiau brangsta, - sakoma reklaminiame plakate, - infarktas arba neuropatologo paslaugos kainuos daug brangiau, negu mūsų siūlomi indai, skirti jūsų nervams nuraminti".

Viena anglų knygų leidykla paskelbė: "Kiekvienam išplaukiančiam į jūrą rekomenduojame mūsų leidyklos išleistą Kolridžo eilių rinkinį "Senojo jūreivio dainos". Si knyga jus gelbės ne tik nuo nuobodulio, bet ir nuo bado mirties. Ji pagaminta iš vitaminingų jūros dumblių". O žinynas "Karibų jūros žuvys" išspausdintas plastike. Si knyga nebijo vandens ir net. . . ryklio dantų. Firma nutarė spausdinti knygas ir specialioje gumoje. Jas bus galima naudoti vonioje vietoj kempinių.

Nilsas Grinskogas - Malmės miesto klinikos gydytojas terapeutas - sugalvojo originalų būdą donorus skatinti. Papastai Svedijoje davęs kraujo žmogus gauna 2-3 dienas atostogų ir nemokamus pietus. Nilsas Grinskogas sumanė vietoj pietų pasiūlyti donorams 4 litrus benzino. Dar sunku spręsti, kas iš to išeis, bet idėja donorams patiko, nes energijos krizė tebevargina ratuotąjį Svedijos pilietį.

Smokas ir mažylis Lietuvoje

Rugpiūčio mėnesį "Smoko Belju" kadrai buvo filmuojami Baltijos pajūryje.

Smokas Belju, šis nepalaužiamas aukso ieškotojas iš (Jack) Londono šiaurės apsakymų, vėl įkalbinėja Mažylį patikėti juo, patikėti sėkme. Tik šių dviejų plačiai literatūroje žinomų herojų dialogai vyksta ne Kanados žemėje Klondaike, bet. . . Vilniuje, Lietuvos kino studijos paviljonuose. Režisierius Raimondas Vabalas kuria trijų serijų spalvotą kino filmą "Smokas Belju" pagal Londono apsakymus. Filmas bus baigtas ateinančių metų sausio mėnesį, kai visas pasaulis minės šimtąsias šio garsaus amerikiečių rašytojo gimimo metines.

Išnaudodami atokvėpio valandėlę, kai prisimerkia stiprūs prožektoriai, kai asistentai tikrina rekvizitą, operatoriai keičia objektyvus, o aktoriai geria kavą, mes kalbamės su režisieriumi.

— Kodėl Džekas Londonas? - kartoja klausimą Raimondas Vabalas. - Gal būt, meilę šiam rašytojui įkvėpė mano mokytojas Maskvos kinematografijos institute, plačiai žinomas tarybinis kino režisierius Kulešovas, kurio ekranizuoti Džeko Londono kūriniai įėjo į auksinį kino istorijos fondą. O gal dar iš vaikystės atsinešiau meilę šiam autoriui. Patinka man Džekas Londonas, jo kūrinių herojai. Džeko Londono šiaurės apsakymai - ryškus aukso karštligės metraštis. Bet mano filme - tai tik fonas. Į Eldorado legendą aš stengiausi pažvelgti šiandieninio, XX amžiaus antrosios pusės žmogaus akimis, į "stambų planą" iškeldamas vyriškas herojų asmenybes, nagrinėdamas jų tarpusavio santykius.

— Visa filmavimo grupė, - toliau pasakoja režisierius, - dirba su nepaprastu entuziazmu, ir aš turiu pagrindo patikėti, jog jie visi mėgsta Džeko Londono herojus. Po didelės atrankos pagrindinį vaidmenį patikėjome plačiai žinomo Tarybų Sąjungoje Maskvos Tagankos teatro aktoriui Venjaminui Smechovui. Mažylį vaidina vilnietis, Jaunimo teatro aktorius Gediminas Girdvainis (visai neseniai jis puikiai suvaidino Pinčiuką - velniuką spalvotame lietuviškame miuzikle "Velnio nuotaka", kurį režisierius Arūnas Žebriūnas pastatė pagal Kazio Borutos apysaką "Baltaragio malūnas"). Filmuojasi "Smoke" vytautas Tomkus, Eugenija Bajorytė, daug kitų aktorių, atstovaujančių visiems Lietuvos teatrams. Patenkintas esu ir operatoriumi Janiu Tomaševičium ir dailininku Algiu Švažu.

— Beje, pažvelkite, - kviečia režisierius į kitą paviljono pusę. Čia tikras aukso karštligės laikų Klondaiko saliūnas — tradicinė aukso ieškotojų susitikimų vieta. . . Sukasi ruletė, apsupta ištįsusių nerviškai trūkčiojančių veidų, ant senoviškų padėklų išnešiojami gėrimai, pasidabruotas kasos aparatas muša centus. . .

— Autentiška, - ne be pasididžiavimo pabrėžia pašnekovas. - Didelę pagalbą, statant šį filmą, suteikė Amerikoje gyvenantys lietuviai. Jie atsiuntė knygų, fotografijų, piešinių, gerai įvertino konsultacijai jiems nusiųstus dekoracijų eskizus. Ypač daug pastangų, atkuriant to meto atmosferą, pareikalavo natūriniai filmavimai. Kolos pusiasalyje, 500 kilometrų nuo Murmansko, kuris yra panašiose gamtinėse sąlygose kaip ir Klondaikas, buvome "pastatę" ištisą aukso ieškotojų miestą. Geležinkelio platformomis gabenome iš Vilniaus dekoracijas, iš kurių buvo sumontuoti gyvenamieji namai, paštas, saliūnas, policijos būstinė, krautuvės. . .

Vėl įsižiebė prožektoriai. Grimuotoja pataisė Mažylio raukšles, asistentės apipurškė vandeniu Smoko kailinius, kad vandens srovelės imituotų tirpstantį sniegą, ir režisierius mandagia šypsena davė suprasti, jog metas jam grįžti prie darbo.

— Pradedam. . . Motoras, — pasigirdo jo komanda grupei.

"Akmuo ant akmens," "Birželis vasaros pradžia," "Laiptai į dangų", "Kanonada," "Žingsniai naktį," "Ties riba" . . . Stai kokie įvairūs, kokie skirtingi Raimondo Vabalo pastatytieji filmai, galvojau žiūrėdama, kaip jis moko Mažylį būti griežtu, bet ne per daug piktu. Tur būt, tokia jau šio kino režisieriaus kūrybinė prigimtis - imtis vis naujų temų, siekti naujų istorinių ir geografinių platumų.

V. Petrauskaitė

JONAS KANTAUTAS

Laivas

Amžiai į jūrą
Beldžiasi, žiūri —
Šaukia svajonė tolyn.
Medžio — metalo
Riksmas įšalo
Perlaužtoj smėlio pily.

Kojas sugėlė
Sūkurio smėlis,
Persmelkė kūną audra —
Mėly žadėtam
Nyksta iš lėto
Tolių bedugnės žara.

Pamario broli,
Plaukiam į tolį
Mano laisvais vandenais!
Vėjas telydi
Svaigųjį skrydį
Su bangomis —
Amžinai!..

Meilė užbūrė
Šaltąją jūrą:
Veržias į Kuršių marias,
Puola prie kojų,
Gintarą kloja,
Skambina kriauklių taures,

Priesaikos žodį
Neša į sodžių,
Nemunu brenda aukštyn...
...Lygumos bąla,
Virpa metalo
Riksmas dangaus pakrašty —

Baltijos rytą
Saulėm sušvito
Plieno krūtinė karšta. —
Štormų verpetuos
Džiūgauja metai
Žemės šventąja branda.

KAUNAS, J. JANONIO AIKŠTĖ

Gražiausioji Kauno aikštė. Čia miesto prie Nemuno ir Neries darbo žmonės ateina į šventines demonstracijas. Čia prasideda iškilmingi renginiai, renkasi Didžiojo Tėvynės karo veteranai, prisiekia jaunieji leniniečiai. Žydi gėlės, svyra gluosnių kasos.

Prieš keliasdešimt metų čia plytėjo negrįsta turgavietė. Greta pastačius dabartinio Istorijos muziejaus rūmus, ši aikštės dalis taip ir liko nesutvarkyta. Tarybų valdžios metais kauniečiai architektai sudarė kompleksinį J. Janonio aikštės užstatymo ir sutvarkymo planą.

Pirmiausia išaugo vienas aukščiausių Kauno pastatų — „Pramprojekto" rumai, vėliau kitoje pusėje iškilo modernus Miestų statybos projektavimo instituto filialo pastatas. Neseniai prie aikštės prisišliejo savitos architektūros Politinio švietimo namai.

Pažymint V. Lenino gimimo 100-asias metines, aikštėje pastatytas monumentas didžiajam proletariato vadui. Paminklo autoriai — skulptorius N. Petrulis ir architektas K. Šešelgis. J. Janonio aikštę su Istorinio muziejaus sodeliu surišo trys granitinės stelos — K. Švažo „Revoliucija", R. Antinio „Taika" ir J. Kėdainio „Darbas".

Algirdas KAŽIULIS
J. KACENBERGO nuotr.

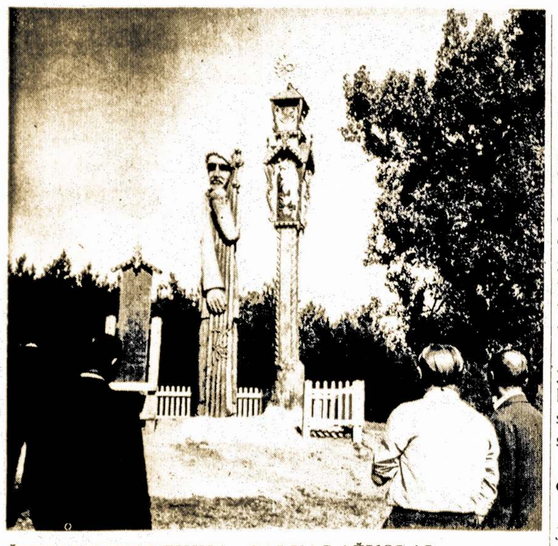

ČIURLIONIUI LENKIA GALVAS ĄŽUOLAI

Penkiolika iš ąžuolo iškaltų stogastulpių, pratęsdami turtingas lietuvių liaudies mažosios architektūros tradicijas, plačiu žingsniu išsirikiavo Varėnos-Druskininkų plento pakraštyje. Jie simbolizuoja menininko kelią nuo jo gimimo, pirmųjų žingsnių iki kūrybinės brandos viršūnių. Paminklinis stogastulpių — medžio skulptūrų ansamblis gimė Perlojoje, kur veikė kūrybinė liaudies meistrų stovykla.

NUOTRAUKOJE: **"Čiurlionio kelias" prasideda Varėnoje.** T. Zebrausko nuotrauka

JONAS KANTAUTAS

Ženklai

Jau žodžių tvano vandenys nekyla.
Jau pažadai tiesos mirksniu žydės.
Ir mano žalio vandenyno tylą
Kaip sąžinę nušvies spindi žvaigždė.

Skaitysiu žemės ir žvaigždynų ženklus,
Paryškintus laužavičių tušu.
Ir prieš artoją tyliai nusilenksiu —
Jo tyrą kančią lūpose nešu.

Sustingęs žaibas švysčioja pro jodą —
Čia kando rimbas, dilgėlės parslų ——

Bet vėl nuo pabučiavimo, nuo juodo,
Gelmėj atsiriboti negaliu.
O žemiškas žmogaus pilnatvės jausme,
Nors vienakart manęs atsižadėk! —

Šviesotamsos giliai giliai jaustas
Delnuos likimas vandenų žvaigždės ——

Padėka

Širdingai dėkoju visiems draugams ir artimiesiems, kurie bent kaip, žodžiu, raštu bei kitokia pagalba, išreiškė man užuojautą netekus mano mylimo vyro Frederick.

ONA STELMOKAITĖ-EICKE
Lantana, Florida

PODAROGIFTS, INC.

Now is the Appropriate Time to Send GIFTS for RELATIVES to USSR for Christmas Holidays

MOTORCYCLES, REFRIGERATORS, WASHING MACHINES, TELEVISION SETS, CAMERAS, FURNITURE, SEWING MACHINES

Also clothes, fabrics, furs, watches and foods products.

Big Selection of Automobiles, for example

MOSKVICH 412 IE
MOSKVICH 427 IE — Station Wagon
ZHIGULI VAZ 2101
ZHIGULI VAZ 2102 — Station Wagon
ZHIGULI VAZ 2103
ZAPOROZHETS 968 AE

PODAROGIFTS, INC. is the ONLY firm in the USA which sends GIFT CERTIFICATES through VNESHPOSYLTORG without any intermediates, banks, etc.

PODAROGIFTS, INC. is the only firm in the USA that produces evidence of delivery in accordance with its agreement with VNESHPOSYLTORG.

For our customers convenience orders can be placed with any of our affiliates.

Cosmos Parcels Express Corp. 488 Madison Ave., N. Y., N. Y. 10022
Package Express & Travel Agy, 1776 B'way, New York, N. Y. 10019
Globe Parcel Service, Inc. 723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

or directly with our Main Office:

PODAROGIFTS, INC.

240 Fifth Avenue (Between 27 and 28 Sts.)
Telephone: 212-685-4537
Open Saturday Until 5 P.M.

Rochester, Mass.

Rugsėjo 27 dieną mirė Julia Kontenas, o rugsėjo 30 d. buvo palydėta į kapus. Jinai gulėjo tarpe puikių gėlių George Savige šermeninėje.

Julia paliko gyvenimo draugą Frank Konteną ir daug artimų giminių ir draugų, kurie ją palydėjo į amžino poilsio vietą. Frank pakvietė visus palydovus į gražų restoraną pietums.

Frank Kontenas šiuo laiku yra mūsų laikraščių vajininkas, darbuojasi parengimuose ir remia progresyvišką spaudą.

Velionė Julia buvo labai draugiška moteris.

Ilsėkis, Julyte, ramiai, o jos vyrui Frank ir visiems giminėms ir draugams didžiausia užuojauta šioje liūdesio valandoje.

K. Žemaitienė

Binghamton, N. Y.

Užuojautoje, mirus A. Navalinskui, kuri tilpo "Laisvėje" rugsėjo 26 d., sekami vardai buvo neteisingai išspausdinti:

H. Horsky
K. Juozapaitis
P. Juozapaitis
G. Slesser

Atsiprašome. **Adm.**

St. Petersburg, Fla.

Rugsėjo 27 d. LSC nuosavoje salėje turėjo pasėkmingą koncerta. Buvo žieminio sezono atidarymas. Klubo salė prisipildė pilna vietinės publikos. Buvo svečių ir iš tolesnių vietų.

Pirmiausia mūsų šeimininkės pavaišino publiką skaniais pietumis. Po pietų Al. Aleknienė pristatė svečius, juos paprašydama susipažinti su mūsų publika. Klubo prez. V. Bunkus pasveikino pobūvio dalyvius, dėkojo už skaitlingą atsilankymą. Pranešė, kad šiandien programa bus įdomi, nes atvyko menininkai — solistai iš Miami, taip pat dainuos vietinis solistas ir mūsų mylimas Dainos Mylėtoju Choras vadovybėje Adelės Pakalniškienės, ir pristatė Adelę. Ji pravedė meninę programą.

Pirmiausia buvo pristatytas vietinis solistas Larry Strack, kuris padainavo angliškai tris dainas.

Reikia pasakyti kelis žodžius apie L. Strack. Jis yra airių tautos, tačiau visuomet dalyvauja su mumis, turi gerai išlavinta tenoro balsą ir niekuomet neatsisako mums padainuoti.

Toliau buvo pakviesta solistė May Gabrėnienė iš Miami. Ji padainavo tris dainas lietuviškai ir vieną angliškai.

Po to buvo pakviestas solistas Augustinas Ješmanta iš Fort Lauderdale, Florida. Augustinas pasveikino pobūvio dalyvius, perdavė geriausius linkėjimus nuo Miamio pažangiųjų lietuvių. Jis dainavo solo šias dainas: "Nemuno Žiburiai" (komp. Garbulskio), "Vai laukiau laukiau" (Abariaus), "Kur paliko jaunystė" (Gudavičiaus).

Po to buvo pristatytas Inž. A. Gabrėnas pakalbėti. Jis mus pasveikino nuo Miamio Socialio Klubo draugų. Jis sakė, kad praėjusia vasarą lankėsi T. Lietuvoje. Trumpai papasakojo įgytus ir niekuomet nepamirštamus įspūdžius.

Toliau sekė duetas. May Gabrėnienė ir Augustinas Ješmanta padainavo šias dainas: "Plaukia sau laivelis" (muz. S. Šimkaus) "Kur gimta padangė" ir "Tėvynė Lietuva" (A. Bražinsko). Keletas žodžių apie solistus. May Gabrėnienė turi gražų išlavinta sopraną, Augustinas Ješmanta prieš keletą mėnesių pergyveno sunkią operaciją, tačiau savo stiprų basso balsą išlaiko puikiai. Jų dainavimas visuomet žavi mūsų publiką.

Po solistų, Dainos Mylėtojų choras padainavo šias dainas: "Mergelės Daina", "Sermukšnėlė", "Gimtinės Daina" ir "Ieva Žalioji". Vadovavo Adelė Pakalniškienė.

Solistams ir chorui pijaninu akomponavo Walteris Žukas.

Koncertą pabaigus už gražia programą publika audringai ir ilgai plojo.

Klubo pirm. Valys Bunkus širdingai dėkojo solistams, Dainos Mylėtojų Chorui Adelei Pakalniškienei ir akompanistui Walteriui Žukui.

V. Bunkienė

Šiaulių naujienos

UNIKALIOS STAKLĖS

Precizinių staklių gamykloje pradėta serijomis gaminti nauja produkcija — šešių velenų tekinimo automatai. Jie pritaikyti tiksliai apdoroti sudėtingos konfigūracijos detalėms, kurių skersmuo gali būti iki 16, o ilgis — iki 100 milimetrų.

— Vienas toks automatas, — sako gamyklos vyriausiasis inžinierius Algis Kantauskas, — pakeičia kelerias metalo apdorojimo stakles. Naujieji automatai ne tik tekina, bet ir frezuoja, gręžia, piauna vidaus ir išorės sriegius, plečia bei gilina kiaurymes ir t.t.

Baldžiai — eksportui

Padaryti 6000 kėdžių — tokį užsakymą iš Vokietijos Federatyvinės Respublikos prekybininkų gavo Šiaulių "Ventos" baldų gamybinis susivienijimas. Baldžiai, vadovaujami vyresniojo meistro Algimanto Sinicko, jau pradėjo vykdyti naująją užduotį — į VFR iškeliavo pirmosios dvi didelės šiaulietiškų kėdžių siuntos.

Susivienijimo įmonėse gaminamų baldų pageidauja pirkti vis daugiau užsienio prekybos organizacijų. Vien Austrijos firmai "Peter Lačina" šiemet jau pateikta 8400 įvairių modelių kėdžių. Nemaža specialių baldų šiauliečiai pagamino Mongolijos Liaudies Respublikos sostinėje Ulan-Batore statomiems parodų rūmams.

"Ventos" susivienijimas — šeštoji miesto įmonė, eksportuojanti savo produkciją į užsienį. Siauliečių gaminiai dabar žinomi daugiau kaip 70-yje pasaulio šalių.

Geležinkelininkų muziejus

Įdomius Lietuvos geležinkelio istorijos puslapius atskleidžia lankytojui visuomeninis muziejus, kurį įsteigė šiauliečiai geležinkelininkai.

Ekspozicijoje, užimančioje tris kambarius, surinkta daug įdomios medžiagos apie plieno magistrales, jų statybą, geležinkelio praeitį ir dabartį. Gausi nuotraukų kolekcija gauta iš Siaulių "Aušros" muziejaus, respublikos ir sąjunginių archyvų, taip pat iš privačių asmenų.

Keturioliktoji mieste

Naujajame gyvenamajame rajone, kuris pastaraisiais metais išaugo pietiniame Siaulių pakraštyje, atvėrė duris dar viena mokykla. Jos architektūrinį ansamblį sudaro keturi vienas su kitu sujungti korpusai. Trys ir jų — komomieji, o ketvirtajame įrengtos erdvios aktų ir sporto salės bei didelė valgykla.

Tai jau keturioliktoji miesto vidurinė mokykla. Ją lankys 1280 berniukų ir mergaičių. Na, o iš viso šį rudenį skambutis į bendrojo lavinimo mokyklas sukvietė daugiau kaip 17,000 moksleivių.

V. Maižius

Belfast, S. Airija. — Protestantai prisiėmė atsakomybę už spalio 3 dieną įvykusius susikirtimus su katalikais, kuriuose buvo 12 žmoniu katalikų užmušta ir 40 sužeista.

Hartford, Conn.

Laisvės Namo Bendrovės suruošti pietūs įvyko rugsėjo 28 dieną. Buvo labai skanūs. Juos pagamino Jerry ir Helen. Deja, mažai žmonių tesusirinko. Buvo kalbėta, kad kitą kartą būtų komisija parengimui suruošti ir pakviesti žmones, telefonais arba atvirukais.

Mes visi labai apgailestaujame palaidoję Zenių Pakalniški. Jis mirė rugsėjo 22 d. Mirties priežastis — gyslų trūkimas užliejo smegenis. Reiškiame gilią užuojautą velionio giminėms ir draugams. Velionis visur lankėsi ir turėjo daug draugų. Dar galėjo ilgai gyventi, nes mirė sulaukęs vos 55 metų.

Rugsėjo 26 d. draugė Louise Butkevičienė priimta į Hartfordo ligoninę. Jai gydo kojas. Laisvės Choras linki jai kuo greičiausiai pasveikti.

Ateinantis parengimas įvyks lapkričio 26 dieną. Bus skanūs pietūs su gražia menine programa. Prašome visus dalyvauti, nes tai bus naudai laikraščio "Laisvė", kuris daug metų mums teikia teisingas žinias. O ypač mums įdomu žinoti, kas dedasi mūsų gražiojoje Lietuvoje.

Norintieji dainuoti prašomi ateiti į repeticijas, kurios įvyksta kiekvieną trečiadienį 6:30 val. vakare. Nežiūrint ar esate dainavę ar ne, visi kviečiami. Prie mūsų galėsite prisitaikyti.

Pianistei Laurai labai sunku į pamokas atvažiuoti, nes jinai mokina muzikos studijoje. Prašė kitos akompanistės paieškoti. Gal kas netoli Hartfordo atsirastų patarnauti Laisvės Chorui. Prašome paskambinti po 5 val. po pietų — 247-9966.

Elena Brazauskienė

Detroit, Mich.

Lietuvių Literatūros Draugijos 52 kuopos susirinkimas įvyks spalio 21 dieną (mėnesio trečiame antradienyje). Pradžia 10 val. ryto. Vieta: 4114 W. Vernor Highway salėje.

Mūsų vasarinių atostogų laikas užsibaigė, tai pradėkime daugiau veikti.

Visi nariai ir narės, kam tik laikas ir sveikata leidžia, malonėkite dalyvauti. Kai susirinkimas būna skaitlingas, tai ir gerų sumanymų būna kuopos ir visos organizacijos gerovei.

Visus kviečiame,

Kuopos Valdyba

SERGA ANDRIUS KVIETKAUSKAS

Prieš virš porą savaičių, vakare jam einant skersai gatvę, ant jo užvažiavo automobilis ir labai skaudžiai sužeidė. Labai skaudžiai sužeista nugara, burna ir rankos.

Pribuvo greitosios pagalbos mašina ir draugą Kvietkauską nuvežė į greitosios pagalbos įstaigą. Bet tenai naktiniai tarnautojai pamanė, kad jis koks nors "valkata" ir nesiskubino pagelbėti.

Išbuvęs tenai iki ryto be pagalbos, sužeistasis buvo nuvežtas į Hamtramick ligoninę. Tai jau buvo 7 valanda, bet gydytojas dar buvo neatėjęs į darbą. Todėl jis ir ten ilgai kankinosi be medicininės pagalbos.

Po keleto dienų, šiek tiek sustiprėjęs, draugas Kvietkauskas pasišaukė "taxi" ir parvažiavo namo. Dabar gydosi namie, bet dar prastokai atrodo. Jo namų adresas: 5057 Edwin St., Hamtramck, Mich. Telefonas: TR 3-8749.

Adelė Klimavičienė turėjo skaudžią nelaimę savo namuose 5005 Ridgewood St., Detroit. Girdėjau, kad jinai laipsniškai sveiksta.

Linkiu abiems ligoniams greitai ir pilnai susveikti.

Alvinas

HARTFORD, CONN.

L. M. KLUBAS

rengia

Pietus su menine programa

SPAUDOS NAUDAI

Spalio 26 d., sekmadienį

157 Hungerford St.

pradžia 1 val.

Dainuos Irene Janulis iš Mass., Wilma Hollis, E. Brazauskienė ir Laisvės Choras.

Kviečiame visus atvykti laiku, nes pietūs bus duodami punktualiai.

Iženga prieinama.

Ieškoma mirusių LDS narių artimos giminės

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas deda pastangas surasti artimas gimines sekamų LDS narių jų palikimų reikalu:

1. **Jonas Gasiunas. Gyveno Chicago, Ill. Mirė 1944 metais. Turėjo seserį Lietuvoje, Panevėžio apskrityje.**
2. **Adomas Skrebunas. Gyveno Raymond, Wash. Mirė 1944 metais. Turėjo brolį Lietuvoje, Karališkių kaime, Ukmergės apskrityje, Želvos paštas.**
3. **Izidorius Katilis. Gyveno Bridgewater, Mass. Mirė 1944 metais. Turėjo seserį Lietuvoje, Senamiesčio gatvė, Panevėžyje.**
4. **Adomas Vilkas. Gyveno Benld, Ill. Mirė 1949 metais. Turėjo dvi seseris Lietuvoje, Steponiškių kaime, Trakų apskrityje.**

Prašome čia pažymėtas mirusių LDS narių gimines (arba giminių vaikus bei kitus artimuosius) atsiliepti į šį pajieškojimą.

Taipgi būsime dėkingi visiems kitiems už suteikimą informacijų apie čia pažymėtų mirusių narių gimines.

Rašykite sekamu adresu:

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas
104-07 102nd Street
Ozone Park, N. Y. 11417

ROCHESTER, N. Y.

Mirus

Julijai Kontenienei

1975 m. rugsėjo 27 d.

Reiškiame giliausią užuojautą jos vyrui Frank ir visiems artimiesiems.

K. Žemaitienė	Mr. & Mrs. M. Noveks
M. Žemaitienė	Mr. & Mrs. Anthony Duoba
H. Velykis	Mr. & Mrs. A. Orlauskai
A. Zagis	Mr. & Mrs. Žukauskas
A. Usevige	O. Malinauskienė
O. Galinaitienė	K. Valiulis
M. Stirienė	D. Valtas
D. Jennegahn	J. Valtas

MILANO, ITALIJA

Mirus

Kostancijai Menkeliūnaitei-Campa

1975 m. rugsėjo 8 d.

Reiškiame gilią užuojautą jos vyrui Antanui, jo sesutei Maria, jo broliams Omero ir Dante, jos sesutei Onai Radavičienei ir jos šeimai; taipgi visiems artimiesiems bei draugams.

ELENA N. JESKEVIČIŪTĖ
AMELIA JESKEVIČIŪTĖ-YOUNG
Whitestone, N. Y.

CAMBRIDGE, MASS.

Mirus

Domininkui Kiaršiui

Reiškiame giliausią užuojautą žmonai Bronei Kiaršienei, giminėms Lietuvoje ir Amerikoje, visiems draugams ir pažįstamiems.

P. Žukauskienė	M. Zokas
E. Repšienė	G. V. Kvietkai
J. Smith	M. J. Aitučiai
S. Rainard	H. Žekonis
A. Jalauski	A. Kandraška
E. Fremontienė	V. Thams
O. F. Graham	B. Macikaitis
J. Družas	M. A. Bagdon
A. Zabitis	N. Grigaliūnas
A. Devulis	S. Einingis

J. Maroon

LLD 185 kuopa ir Niujorko Lietuvių Moterų Klubas rengia rodymą

Šių Metų Dainų ir Šokių Šventės filmų iš Vilniaus

Rodys
Salomėja Narkėliūnaitė

Sekmadienį, spalio 19 d., 2 val. po pietų

Laisvės salėje
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Po filmų rodymo bus užkandžių. Auka $2.50

PADĖKA

Mirus mano mylimai motinai Mariutei Auštrienei Buenos Aires mieste, Argentinoje, daugelis mūsų draugų ir pažįstamų pareiškė užuojautas asmeniniai, atvirukais ir spaudoje.

Nuoširdžiai dėkoju už suraminimą ir reiškiu padėką varde mano vyro Roberto, sūnaus Fredžio, brolio Algio su žmona Benita ir šeima.

Širdingai dėkojame už Jūsų nuoširdžius žodžius, išreiškiant pagarbą mano mirusiai motinai. . .

HELENA FEIFERIENĖ

Fragmentas iš praeities

E. N. JESKEVIČIUTĖ

Mano tėvas buvo Mahanoy City, Pa., angliakasys (mainierius, kuomet aš gimiau. Prieš dvejus metus buvo gimęs sūnus Juozas. Už poros metų gimė kitas sūnus, ir už kitų dvejų metų — duktė, o dar kiek vėliau jauniausia duktė, sesutė Amelia. Trečiasis sūnus ir ketvirta duktė mirė kūdikystėje nuo tais laikais baisiai užkrečiamų ir nepagydomų ligų — škarlatinos ir difterijos.

Negyvenusiam angliakasykių apylinkėje pradžioje šio šimtmečio sunku įsivaizduoti tų laikų gyvenimą. Ten buve suvažiavę stiprus, jauni vyrai iš Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos, Vengrijos, Italijos ir eilės kitų šalių. Buvo ir iš Airijos, tačiau jie mokėjo anglų kalbą, tai nesiskaitė svetimšaliais ("grinoriais"). Jiems dėl to tekdavo kiek geresni darbai, kiek jų ištekdavo, o likusieji dirbo su "grinoriais" sunkiai ir baisiose sąlygose.

Nelaimės, sužeidimai — sunkūs, mirtini ir lengvesni — buvo kasdieniniai įvykiai.

Mes vaikai, žaizdami gatvėse, kaip tik pamatydavome greit važiuojantį juodą vežimą, traukiamą dviejų mulų, bėgdavome paskui ji verkdami, norėdami sužinoti, kas yra sužeistas ar užmuštas, o gal dar ir saviškis. Pirmosios greitosios pagalbos mūsų miestelyje nebūdavo, tai mulai traukė tiesiai į geležinkelio stotį ir ten laukė, kol pribus traukinys, kuris eidavo į Ashlandą (už kokių virš 20 mylių). Neilga, bet lėta kelionė, ir traukiniai eidavo į ten tik trys per parą. Pasitaikydavo, kad sužeistasis tame vežime išgulėdavo keletą valandų. Be to, dargi po to virš valandos praeidavo iki sužeistas kasykloje — jam buvo nulaužta koja. Jis buvo išvežtas į ligoninę. Rytojaus dieną aš su tėvu (kaip perkalbėtoja) nusiskubinome ankstyvu traukiniu į tą ligoninę, patirti kokioje padėtyje randasi mūsų Juozukas. Nuvykę radome brolį gulintį su pajuodusia koja, su įdėta į medinę sutvarą, be jokios kitos pagalbos. Tėvas, susirūpinęs ir pasiėmęs kiek turėjo prie savęs pinigų (apie $50), savo sūnui pradėjo ieškoti gydytojo pagalbos. Mums buvo anksčiau papasakota, kad be pinigų Juozukas nebus gydomas. tatai ir mes patyrėme. Lakstėme abu po koridorius, ieškodami vyriausio gydytojo, kuris tokiose nelaimėse ligonius operuoja. Po valandos sutikome jį koridoriuje, ir abu verkdami prašėme gelbėti Juozuką. Tuo pačiu sykiu tėvas jam į ranką įspaudė visus pinigus.

Tuoj po to atsirado Juozuko vardas lentoj, kur būdavo surašomos tos dienos operacijos. Daktaras turėjo įpiauti išilgai visą koją nuo kelies iki riešo, išvalyti prasidėjusią gangreną ir sutaisyti nulūžusį (per dvi dienas apleistą) kaulą.

Nors brolis išliko gyvas ir su koja, tačiau niekad nebuvo ji pilnai tiesi.

Sis vaizdas iš mano akių nėra išdilęs dar ir šiandien, nors tatai įvyko gal 1914 m.

Aišku, kad tokių, ir dar tragiškesnių, įvykių pergyveno daugelis tų laikų angliakasių. Gal dėl to ir iki šiai dienai man labiausiai rūpi darbininkų darbo sąlygų neganėtinas sveikatingumas. Daug tuo domiuosiu, skaitau ir nuolat remiu grupes, kurios kovoja už įvedimą saugių darbo sąlygų.

Tiesiog nepakenčiama padėtis mūsų šalyje, kuomet grobščios korporacijos stato savo pelnus virš viso ko, virš žmogaus sveikatos ir gyvybės. Dar pikčiau, kuomet matai, kad darbininkų unijos irgi šiuo reikalu mažiausiai rūpinasi. Jos perdaug greit priima darbdavių užtikrimą, kad nėra pavojaus, netgi padeda kampanijoms, skelbiančioms, kad tai yra tik ekstrymistų ieškojimas priekabių. Norisi tikėti, kad jaunieji darbininkai nepasiduos tokiai propagandai ir kovos už sveikatos apsaugojimą ir tinkamą gydymą, ištikus nelaimei, be mokesčio, be kyšių.

Prieš sekretorių Henry Kissinger

Washingtonas. — Sekretorius Kissingeris griežtai priešinosi paskelbimui keturių dokumentų, liečiančių jo pažadus Izraeliui ir Egiptui ryšium su Sinajaus sutartim. Bet Senato Užsieninio Reikalais Komitetas 12 prieš 2 nutarė dokumentus paskelbti. Tai didelis diplomatinis sekretoriui smūgis.

Tų dokumentų paskelbimas nėra jau toks didelis dalykas, nes jie jau buvo atspausdinti spaudoje. Tik, žinoma, jie nebuvo skaitomi oficiališkais dokumentais, o tik korespondentų pranešimais.

Šnipai ir tarpe advokatų

Washingtonas. — iškelta aikštėn, mūsų armijos vadai Vakarų Vokietijoje tarpe advokatų turėjo šnipų, kurie ten militariniame teisme gynė eilinius kareivius, teisiamus už įvairius disciplinos pažeidimus. Šnipo pavardė neskelbiama.

Majoras su nauju planu

Majoras Abraham Beame, pasitaręs su savo artimaisiais kolegomis, paskelbė savo planą gelbėjimui miesto, paskendusio finansinėje krizėje. Jo planas labai "paprastas". Jis siūlo sumažinti miesto išlaidas arba budžetą ant visų 200 milijonų dolerių. Bet kaip tai būtų pasiekta?

Pirmiausia, majoras sako, reikia niekam nebekelti algas — "užšaldyti" dabartines. Antra, reikia tuojau sumažinti visais 20,000 miesto tarnautojų arba darbininkų skaičių. Tai, girdi, nereiškia, kad būtų tiek darbininkų atleista arba pašalinta iš darbo. Tai galima pasiekti paleidžiant arba išvarant ant pensijos visus, kurie, pagal įstatymus, jau turi teisę išeiti į pensiją, bet dar vis tebedirba ir tebegauna pilnas algas. Taip pat esą tokių darbininkų, kurie gauna algas, bet neturi darbo — tik šiaip "prasistumdo".

Majoras žada už šią savo programą griežtai kovoti. Reikia, kad ji užgirtu miesto taryba.

Dabartinis miesto biudžetas susideda iš $12,300,000,000. Neatrodo, kad jo sumažinimas dviemis šimtais milijonų dolerių būtų toks jau svarbus, kad miestas būtų išgelbėtas nuo bankroto.

Ilgiausiu metų A. Boiallienei

Praėjusį sekmadienį V. Belecko gražioje Winter Garden salėje susirinko virš 100 žmonių pagerbti Antaniną Boiallienę, josios 75 metų gimtadienio proga.

Puotą suruošė jos sūnus ir marti, Mr. ir Mrs. Joseph Kisonas. Garbė sūnui, kad prisiminė savo mamytės gimtadienį.

Visi linksmai praleidome laiką prie skoningai suruoštų pietų.

Dalyvių tarpe buvo daug jaunimo.

A. Boiallienė pridavė "Laisvės" fondui $10 auką. Ačiū jai. **Ieva**

Aidas dėkoja

Aido Chorui gavome aukų sekamai:

Wm. Paulauskas, Gulfport, Fla. $20.00
J. E. Kasmočiai, Huntington, N. Y. .. $ 5.00

Dėkojame.

W. Keršulis, Iždininkas

Ji laimėjo!

Miss Diana Nyad

Prieš vienuoliką dienų ji bandė apiplaukti Manhattan salą, bet nepavyko. Dabar jinai antru kartu bandė ir savo tiksla pasiekė. Jai ėmė ištisas septynias valandas atlikti šią tikrai nepaprastą 28 mylių ilgio kelionę. Tai ar tik nebus pirmoji plaukikė taip pasižymėti.

LAIKRAŠČIO "LAISVĖS"

METINIS KONCERTAS

Įvyks lapkričio 9 d., Laisvės Salėje
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Pradžia: 2 val. po pietų

Amelia Young

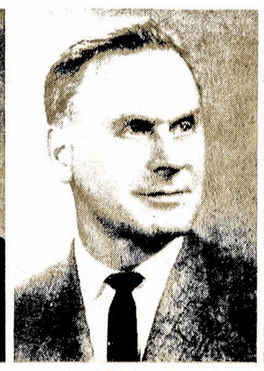

Al Dupsha

Irene Janulis

Nellie Ventienė

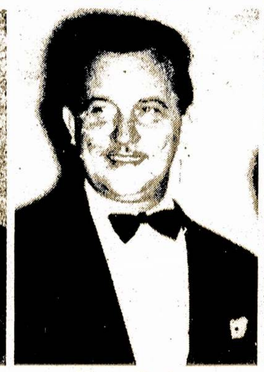

Victor Becker

E. Brazauskienė

Apart viršminėtų solistų, dalyvaus New Yorko Aido Choras su solistais ir duetais, Hartfordo Aido Choras taipgi su solistais ir duetais.

Po koncerto bus pietūs. Auka $5.

"LAISVĖS" VAJUS

Vajus prasidėjo su spalio 1 d. ir baigsis gruodžio 31 d.

Nors nedaug dar turime vajininkų, bet tikimės, kad jie ateis, kaip ir kasmet, į pagalbą. Laukiame!

* * *

Aukomis gavome iki spalio 1 d. sekamai:

Draugė iš Naujosios Anglijos	$2,000.00
Maple Park, Lawrence, Mass., likvidavimo auka, per A. Shupetris	500.00
Ona Krasnickienė, Coventry, Conn., prisiminimui mirusio vyro Antano, kuris mirė 1940 metais	136.00
Antanas Borden, Kenosha, Wis.	100.00
K. ir J. Čiurliai, Pattenburg, N. J.	91.00
Jonas Vaicekauskas, Binghamton, N. Y., proga jo 85-to gimtadienio	85.00
LDS 55 kuopa, Cleveland, Ohio, per J. Petraus	50.00
Alisė Jonikienė, Oak Forest, Ill.	25.00
V. Kirvela, Detroit, Mich.	21.00
Antanas Benson, Detroit, Mich., per J. K. Alviną	20.00
J. ir M. Stružauskai, Bridgeport, Conn.	20.00
M. Valatkienė, Bridgeport, Conn.	20.00
M. Bradauskas, Detroit, Mich.	11.00
K. Danisevičius, Waterbury, Conn.	11.00
Juozas Wanagas ir Anna Conrad, Catskill, N. Y.	10.00
B. Yokubonis, Waterbury, Conn.	10.00
Louise Butkevičienė, Hartford, Connecticut	10.00
Mr. Yuraitis, Waterbury, Conn.	10.00
Anna Phillipse, Stamford, Conn., proga jos 90-to gimtadienio, kuris įvyks lapkričio 2 d.	10.00
Anna Pankow, Stamford, Conn., užjausdama Walter Juškevičių jo broliui Juozui mirus	10.00
Antanas Žemaitis, Dundalk, Md.	10.00
Helen Zekonienė, South Boston, Massachusetts, per A. Kandrašką	10.00
Bronė Kiaršienė, Cambridge, Massachusetts, per A. Kandrašką	10.00
Jurgis Klimas, Brooklyn, N. Y.	10.00
M. Stashis, Pocasset, Mass.	8.00
Caroline Romaitis, Berlin, Conn.	6.00
August Gerbut, Farmington, Conn.	6.00
G. Savage, Rochester, N. Y., per F. Kontenis	6.00
Amelia Aimontienė, Hollywood, Fla.	5.00
K. Žemaitienė, Rochester, N. Y.	2.00
Po $1.00: Josehp Watson, Boston, Mass.; Johanna Bold, Glendale, N. Y.; Anna Prankaitis, Brooklyn, N. Y.	

* * *

Viso aukų gavome į fondą $5,086. Širdingai dėkojame.

Administracija

ATSIPRAŠOME: Praėjusiame numeryje "Laisvės" buvo pranešta, kad J. Čiurle aukojo per vajaus atidarymą New Yorke $5, o tai turėjo būti $15. **Adm.**

GIMTADIENIO SVEIKINIMAS

Jonas Karpavičius

1975 m. spalio 12 d.

minės savo 92 gimimo metus. Jo sūnus Edward, duktė ir žentas Olga ir Charles Skelley, ir anūkas Ronald linki jam ilgiausių metų, daug sveikatos, ir laimingai praleisti gimtadienį.

BRIEFS

The World Congress of Women in Berlin from Oct. 20 to 24, will wind up International Women's Year. The New York Committee for the World Congress has been cooperating with the United States Preparatory Committee for the Congress to ensure that the United States delegation at Berlin will be representative of the grass roots and working class of our country.

* * *

Today an estimated 200,000 Americans with defective hearts rely on pacemakers, including some that are nuclear-powered. Each year 20 to 30,000 more join the club in the United States alone. Supreme Court Justice William O. Douglas and actors Henry Fonda and Peter Sellers are among those who've either temporary or permanent pacemakers.

A pacemaker shown wired to the heart.

* * *

N. Y. City officials reminded landlords and tenants that from the beginning of October through next May 31 heat is required in all residential buildings when temperatures fall below certain levels. Between 6 a. m. and 10 p. m., an indoor temperature of at least 68 degrees must be maintained when the outdoor reading drops below 55. Between 10 p. m. and 6 a. m., the indoor temperature must be at least 55 when the outdoor temperature is below 40. **Ilse**

Pramogų kalendorius

SPALIO 19 D.

LLD 185 kp. ir Niujorko Lietuvių Moterų Klubas rengia filmų rodymo popietę. Po filmų bus užkandžių. Pradžia 2 val. Vieta: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

SPALIO 26 D.

Hartfordo Lietuvių Moterų Klubas, su pagalba Laisvės Choro, rengia "Laisvės" naudai pietus su menine programa, 1 val., 157 Hungerford Street.

LAPKRIČIO 9 D.

"Laisvės" Bendrovės metinis koncertas ir banketas. Pradžia 2 val. Vieta: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Programą pildys Laisvės Choras iš Hartford, Aido Choras ir abiejų chorų solistai. Taipgi dalyvaus solistai Amelia Jeskevičiūtė-Young, Irene Janulis ir Al Dupsha. Auka $5.

MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Trečiadienį, spalio 15 d., įvyks Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas, 1 val. po pietų, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. **Valdyba**

Martha Pekunas . . .

Mrs. Martha Pekunas, a resident of Great Neck for 48 years, and active in many philanthropic community efforts, died suddenly July 20th, of a heart ailment. She was 72 years old, the widow of Matthew, and lived at 25 Franklin Place, Great Neck, with her two daughters, **Ruth Fisher** and **Helen Thiel.**

Besides her two daughters in Great Neck, **Mrs. Pekunas** leaves another daughter, **Jule Ann Kline** of Norwalk, Connecticut; five grandchildren: **Robert P. Thiel, Edwin D. Kline, Jr.: twins. . .Susan Ann and Sharon Ann Kline:** and **Robert Matthew Kline**; and two great grandchildren: **Lisa Thiel** and **Michael Thiel**, and was reposed at the **Fliedner Funeral Home** in Great Neck.

Mrs. Pekunas was known as a dedicated, behind-the-scenes worker for the North Hempstead Unit of the American Cancer Society, which is headed by her daughter, **Mrs. Fisher**, for the past five years. She was also actively involved in the long-standing Lithuanian Community in Great Neck and in local veterans' affairs. She assisted Lithuanian immigrants to correspond with relatives and was also helpful in other ways.

Young people in the neighborhood were very fond of **Mrs. Pekunas.** She was known as **"Granny"** to all in the area and prepared Lithuanian food and goodies for the kiddies.

Interment was made in Flushing Cemetery.

A special luncheon followed the burial for all in attendance at the Lauraine Murphy Restaurant in Manhasset, L. I.